

EVANGÉLIKUS Élet

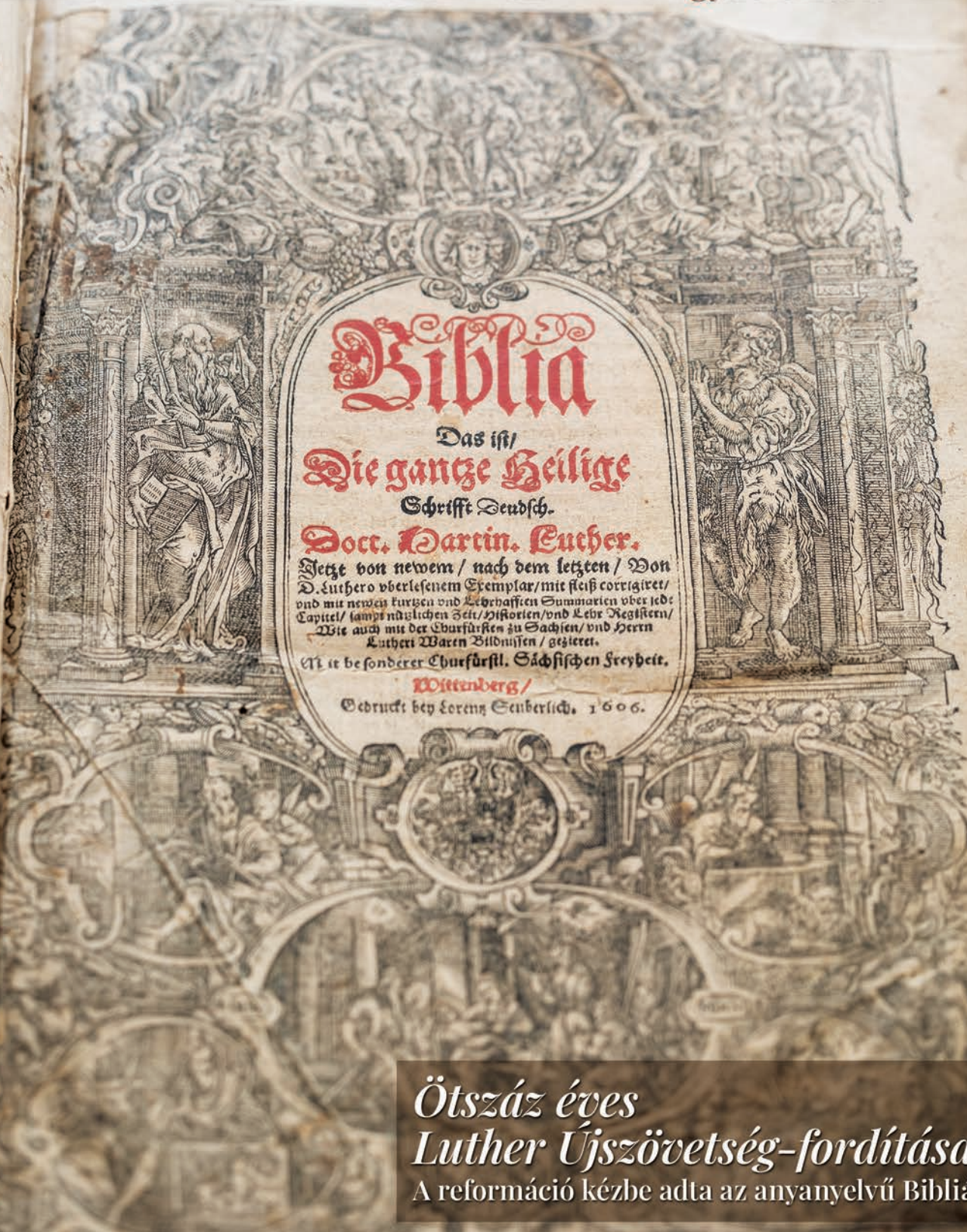

Csendes
hősök

Élő közösség
és kreatív műhely

Tabuk helyett
őszintén
a gyerekekkel is

ilhelm
is

Biblia

Das ist/

Die ganze Heilige

Schrift Deutch.

Doct. Martin. Luthers.

Jetzt von neuem / nach dem letzten / Von
D. Luthero vberlesenem Exemplar / mit fleiß corrigiret /
vnd mit neuen kurzen vnd Lehrhaften Summarien vber jed
Capitel / samt nützlichen Zeit / Historien / vnd Lehr Regstern /
Wie auch mit der Churfürsten zu Sachsen / vnd Herrn
Luthers Wären Bildnissen / gezieret.

Als in besondere Churfürstl. Sächsischen Freyheit.

Wittenberg /

gedruckt bey Lorenz Senerlich. 1606.

Ötszáz éves

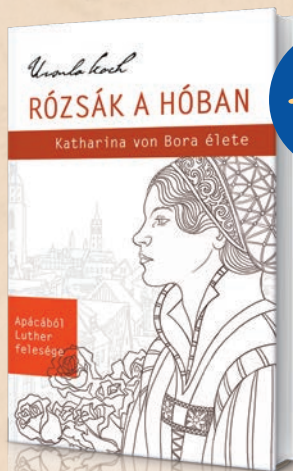
Luther Újszövetség-fordítása

A reformáció kézbe adta az anyanyelvű Bibliát

OKTÓBER A REFORMÁCIÓ HÓNAPJA

A Luther Kiadó októberi könyvválogatása
a reformáció hónapja alkalmából:

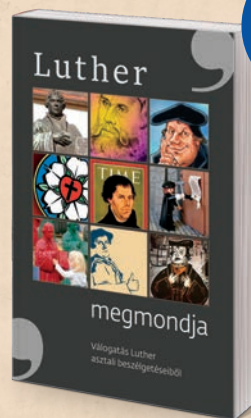

-25%

~~2800 Ft~~
1875 Ft

Rózsák a hóban

Apácából Luther felesége
A reformátor nagyra becsült
szellemi-lelki társának életrajza

-34%

~~1500 Ft~~
990 Ft

Luther megmondja

A reformátor humorral átszótt bátorító,
hitmélyítő gondolatai

-60%

~~4990 Ft~~
1990 Ft

A lutheri reformáció 500 éves öröksége

Tizenkét tanulmány és egy fórumbeszélgetés
a legkiválóbb Luther-szakértőktől

MEGVÁSÁROLHATÓK KÖNYVESBOLTUNKBAN ÉS A LUTHERKIADO.HU OLDALON

☎ +36 (1) 317-5478 @ kiado@lutheran.hu ✉ Budapest VIII. ker., Üllői út 24.

ÁLLÓCSILLAG A GALAXISBAN

„Amikor ezeket a sorokat írom, két ünnep előtt állunk. Magyaroként megszoktuk, hogy októberben minden évben előbb a mi forradalmunkról, október 23-áról emlékezünk meg, majd az egyház *forradalmáról*, a reformációról” – kezdi írását Aradi András esperes az *Égtájéoló* rovatban. Ünnepi lapszámunknak – az egyházi hírek, örömteli eseményekről szóló beszámolók mellett – valóban e két ünnep áll a fókuszban.

A reformáció egyik legfontosabb vívmánya, hogy könnyen elérhetővé tette, anyanyelven adta sokak kezébe a Szentírást. Luther Márton Újszövetség-fordítása idén ötszáz éves. Ez alkalomból választottunk e számunk címlapjára egy Luther-Bibliát. „Das ist Die gantze Heilige Schrifft Deudsch”, ez már egy teljes Szentírás németül – adja hírül a kötet címdala. A Wittenbergben 1606-ban megjelent mű – kiadója Lorenz Seuberlich – ritka kincse az Evangélikus Országos Gyűjteménynek. Luther *Septembertestamentjének* munkálatairól, művének hatásáról és a reformátor nagy ívű, egészen a haláláig tartó projektjéről is olvashatnak Csepregi Zoltán egyháztörténész-professzor áttekintésében. Mindemellett a fél évezredes évforduló talán újfent biztat mindannyiunkat a napi igeolvasásra.

Végül Bácskai Károly *Tűzben próbált arany* című reformációi jegyzetének megfontolandó sorait ajánlom – biztatásként is – olvasóink figyelmébe: „A keresztényeket sújtó szomorúságok és kísértések, az emberek tudatlansága, az engedetlenség és a szeretetlenség, de még a halál sem akadályozhatja meg Istent a maga akaratának érvényre juttatásában! A népszámlálás adatai, a gáz- és a villanyszámlák összegei, az élelmiszerek árai, a fizetések és a nyugdíjak mértéke ne tereljék el a figyelmünket hitünk céljáról, lelkünk üdvösségéről!”

■ KÉZDI BEÁTA

Élő közösség és kreatív műhely

A magyarországi egyetemi szintű evangélikus teológiai képzés századik tanéve kezdődött meg szeptemberben. Miért jövőorientált tudomány a teológia, és miért választja a lelkeszi hivatást egy fiatal napjainkban? Az Evangélikus Hittudományi Egyetem két professzorával és egy hallgatóval beszélgettünk.

19. oldal

Ötszáz éves a Septembertestament

Luther Márton német Újszövetség-fordításának 1522-ben megjelent első kiadását, amely széles körben *Septembertestament* néven lett ismert, évszázadok óta a kutatók kiemelt figyelmé kíséri. Hogy miben áll e mű különleges hatása, kiderül Csepregi Zoltán egyháztörténész írásából.

23. oldal

Halálról, gyászról a családban

Nem könnyű téma, mégsem szabad tabuként kezelni az elmúlást. De miként érdemes róla beszélni a különböző életkorú gyerekekkel, hogyan készülhetünk fel, milyen támogatást adhatunk-kaphatunk hozzátartozóként, szülőként? E kérdésekre kerestük a válaszokat segítő szakemberek és egy író-hitoktató segítségével.

34. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Gáncs Péter	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Győri Gábor	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Aradi András esperes írása	14
Fókusz • 1956 és Isten: a földi és a lelki szabadság • Balczó Mátyás írása	16
Az igehirdető műhelyében • A belső szobában: Zsednai Józsefné	18
Interjú • Századik tanévében az egyetemi szintű evangélikus lelkészképzés	19
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	22
Fókusz • Luther bibliafordítása a Gutenberg-galaxisban	23
Fókusz • Tűzben próbált arany • Bácskai Károly írása	26
Jegyzet • Hitvallás a haláltáborban • Eszlényi Ákos írása	28
Deutsche Anlage	30
Slovenská príloha	32
Fókusz • Halálról, gyászról a családban	34
Krónika • Hírek, tudósítások	36
A vasárnap igéje • Bácskai Károly	41
Krónika • Hírek, tudósítások	42
Forrás • Oratio oecumenica	44
Az ünnep igéje • Győri Gábor	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Győri Gábor Dávid	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Urbán Anna közigazgatásban dolgozó jogász, presbiter – Budapest-Pestújhely. Evangélikus családban nőttem fel a Nógrád megyei Béren. Gyermekként jártam konfirmációs órákra, jelen voltam az istentiszteleteken, a gyülekezet életében. Az az időszak a játékról, tanulásról, barátságokról szólt. Tizennégy éves koromban kezdtem Budapesten tanulni. Sokakhoz hasonlóan magam is az utamat kerestem. Amikor hazautaztam, eljártam a családdal a gyülekezetbe, de az nem egy aktív gyülekezeti lét volt. A hit és az istenkapcsolat mindig megvolt bennem, de nem éreztem szükségét, hogy hívó közösségben is gyakoroljam, sokkal inkább azt vallottam, hogy hívó vagyok, de a magam módján. Öt éve az interneten kerestem rá, hogy hova is mehetnék a környéken templomba. Párommal egy tavaszi napon jöttünk először ide. A templomba érve a gyülekezet akkori felügyelője, Hódos Árpád fogadott minket. Annyira megnyerő és befogadó volt, hogy már akkor azt éreztük, itt a helyünk. Elhatározásunkat csak tovább erősítette lelkészünknek, Szabó B. Andrásnak a prédikációja. Régebben nem tartottam fontosnak, hogy közösségben éljem meg a hitemet, most már nem is tudom másként elképzelni, mert olyan intelligens, finom szeretettel, el- és befogadással viseltetnek itt irántam, amit máshol nem tapasztaltam meg. Olyan minőségű szeretetet kapok, amit a legszűkebb család szokott csak egymásnak adni. Ez a gyülekezet nemcsak fenntart és megtart, hanem itt megélem, hogy valóban egymást hordozzuk.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Kiadós, sportos beszélgetés

FOTÓ: UNGER TAMÁS / VAOL.HU

Közel hatvan érdeklődő részvételével nagy sikerű könyvbemutatót tartott a Luther Kiadó és a Kresznerics Ferenc Könyvtár október 4-én Cell-dömölkön. A Vas megyei sportrajongók Novotny Zoltán sportriporterrel találkozhattak: a *Sport, rádió, hit* című interjúkötetről a könyv szerzője, Boda Zsuzsa beszélgetett a számos díjjal elismert újságíróval.

EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk! Hálát adunk neked a mai vasárnapon mindazért a jóért, amellyel életünk minden percében elárasztasz bennünket. Hálát adunk neked azokért az embertársainkért, akik életüket is készek voltak áldozni hazánk szabadságáért.

Kérünk azokért, akik a világon a háborúk borzalmai elől menekülve kénytelenek elhagyni otthonaikat. Akik harcokban elesett szeretteiket gyászolják, akik értelmetlen öldöklések miatt rettegésben, éhezésben, kiszolgáltatott helyzetben élik az életüket. Te segíts felismerni a döntési helyzetben levőknek: az emberi életnél nincs fontosabb érték.

Bármilyen nehéz is az élethelyzetünk, óvj meg minket a kísértéstől, hogy amiként Pál apostol nem kívánta, úgy mi se kívánjuk „senkinek ezüstjét, aranyát vagy ruháját”. Taníts minket hálásnak lenni munkánkért, munkahelyünkért. Add, hogy a próbatételeinkben is legyen erőnk hittel beléd kapaszkodni, mert mi sokszor úgy érezzük, nádszáléletünk az első szellőre is kész kettétörni. Pedig te azt ígérted, „a megrepedt nádat” nem töröd el.

Légy gyógyító orvosa a betegeknek, bátorító útítársa a hozzád készülőeknek, vigasztaló reménysége a gyászolóknak. Könnyörülő szemed vesd az ember által tönkretett természetre, és óvd az emberi gonoszságnak kiszolgáltatott állatokat. Te mindent tökéletesnek teremtettél, ránk bíztad a földet, de mi rossz gazdái vagyunk. Kegyelemez nekünk érte!

Mutass utat a vezető pozícióban levőknek. Add bölcsességedet, hogy mindig felismerhessék, melyik a helyes út.

Óvd egyházunkat. Küldd el Szentlelkedet, hogy méltók legyünk annak az örömhírnek az átadására, amelyet saját életünkben is minden pillanatban megtapasztalhatunk: szerető Fiad az életét is feláldozta értünk, hogy nekünk üdvösséget szerezzen. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 19. VASÁRNAP – APCSEL 20,32–35

Pál testamentuma

Az apostol Milétoszról Jeruzsálembé indul, ahol – tudja – fogás és nyomorúság vár rá. Amikor elköszön a gyülekezettől, világossá teszi: „...többé nem látja arcomat senki.” (ApCsel 20,25) Ezért különösen is fájdalmas az elválás, amelyről Lukács így számol be: „Valennyien nagy sírásra fakadtak. Pál nyakába borultak, és csókolgatták őt...” (37. v.)

De Pál nem könnyes búcsút akar, hanem reményteli perspektívát kínál „végrendeletében” a gyülekezet előljáróinak. Nemcsak az elkötelező szolgálatot adja át: „Viseljetek gondot tehát magatokra és az egész nyájra”, hanem megmutatja a hozzá

”

sötét alagútjából, és most újra az a kérdés: miként tudjuk működésben tartani gyülekezeti közösségeinket, intézményeinket, épületeinket, otthonainkat?

Görcsoldó, féleleműző, vigasztaló erő rejlik az apostoli bizonyágtételben arról az Úrról, akinek itt és most is van hatalma, hogy építsen, és örökséget adjon. Amint erről börtönből írt levélében is hitet tesz Pál: „...én megtanultam, hogy körülményeim között elégedett legyek. Tudok szűkölködni, és tudok bővölködni is, egészen be vagyok avatva mindenbe, jóllakásba és éhezésbe, a bővölködésbe és a nélkülözésbe egyaránt. Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,11–13)

Erőforrás. Ő ad erőt az áldozatvállaláshoz és a kemény munkához, amelyre nemcsak elméletben biztat az apostol, hanem a gyakorlatban is példát mutat környezetének. Köztudott, hogy sátorponyva-készítőként maga teremtette elő a mindennapi kenyeret, hogy ne terhelje anyagilag a gyülekezeteket. Itt kapcsolható alapigénk a vasárnap témájához: „Járjunk elhívásunkhoz méltóan: a munkában!”

Sőt mi több: a kemény munka célja nem csupán az önfenntartás, hanem az erőtlemelekről való gondoskodás is – figyelmeztet az apostol. Valljuk meg, hogy számunkra még az önfenntartó egyház és gyülekezet megvalósulása is sokszor utópisztikus álomnak tűnik... Pedig a napjainkban kezdődő, immár hivatalosan is bevallott, ki tudja, hány szűk és próbás esztendő fokozott szolidaritásra hívja a szentek közösségét, az egyházakat, a gyülekezeteket és minden egyes Krisztus-tanítványt. Vegyük észre, halljuk meg a fokozott szükségűt szenvedők sokszor néma segélykiáltását a közelünkben!

S mindez nem kell, hogy verítékszagú erőlködésbe, kesergő önsajnálathoz vagy netán kérkedő jótékonykodásba fulladjon. Az apostol ugyanis testamentumában elárulja ennek a másokért felelősséget vállaló, munkálkodó életnek az erőforrását is. A hűséges tanítványnak csupán Mesterére kell figyelnie. Őt kell hallgatnia és követnie. Őt, aki nemcsak tanította, de élénk is élte: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.”

■ GÁNC S PÉTER

Imádkozzunk! Köszönjük, Urunk, hogy igédben feltárod előttünk a nagyobb boldogság, a nagyobb öröm és áldás titkát. Add nekünk Lelked erejét, hogy mindezt felismerve tudjunk elhívásunkhoz méltóan munkálkodni életünk bővebb és szűkebb esztendeiben. Ámen.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

szükséges erőforrást is. Nincsen pótolhatatlan ember, még Pál apostol sem az. Ő ugyan tovább kell, hogy menjen, de ebből nem következik a gyülekezet leépülése, hiszen a milétoszi keresztények változatlanul az éltető Forrás közelében maradhatnak. Az apostol „testamentuma” ugyanis erről tesz bizonyágot: „Most pedig Istenre bízlak titeket és kegyelme igéjére, akinek van hatalma arra, hogy építsen és örökséget adjon a szentek közösségében.”

Bátorító igék. Nemcsak a milétosziak szorultak rá a bátorító igékre, hanem nekünk is szükségünk van erre, hiszen körülöttünk, közöttünk és bennünk is rengeteg a kétség, a szorongás és a félelem a holnap felől. A ködös ős derekán zord tél és bizonytalan jövő felé tartunk: a háború félelmetes árnyéka, a nyomasztó infláció terhe... Nemcsak a fűtési energiának lehetünk híjával, de lelki erőforrásaink is szűkösnek tünnek. Épp csak kijutottunk (ha valóban kijutottunk) a járvány hosszú és

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 23.) *De aki a szabadság tökéletes törvényébe tekint bele, és megmarad mellette, úgyhogy nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója: azt boldoggá teszi cselekedete.* Jak 1,25 (Zsolt 50,16–17; Mk 2,1–12; Jak 5,13–16; Zsolt 38) Az emberek, ahogy mindig, ma is a tökéletes szabadságra vágyanak. Hősiesen küzdő elődeink hatvanhat évvel ezelőtt az orosz tankokkal rájuk erőltetett hazug szabadságot akarták valódi szabadságra váltani. Bár nem hiába küzdöttek, a tökéletes szabadság továbbra is illúzió maradt világunkban. Ehelyett Jakab a szabadság tökéletes törvénye szerinti életvitelt ajánlja mint célravezető utat: „Ha ellenben betöltitek a királyi törvényt az Írás szerint: »Szeresd felebarátodat, mint magadat!«, helyesen cselekedtek.” (Jak 2,8)

Hétfő (október 24.) *[Istenünk,] jogos volt minden, amit reánk hoztál, mert te hű voltál hozzánk, mi pedig hitszegők voltunk.* Neh 9,33 (1Jn 1,9; 2Móz 15,22–27; Jel 13,11–18) Mi kell ahhoz, hogy egy ilyen őszinte bűnvallás szakadjon fel az ember szívéből? Nehémiás a Kr. e. 5. században ugyanazt fogalmazza meg, mint Kr. u. a 19. században Kölcsey a *Himnuszban*: Hajh, de bűneink miatt / Gyúlt harag kebledben...” A szabadulás útja Kr. e. és Kr. u. is Krisztus! Mindenki vétkezett, ezért Isten ingyen igazítja meg őket kegyelméből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által (Róm 3,23–24).

Kedd (október 25.) *Testvéreim, ha valakit tetten is érnek valamilyen bűnben, ti, akik lelki emberek vagytok, igazítsátok helyre az ilyet szelíd lélekkel. De azért vigyázz magadra, hogy kísértésbe ne essél!* Gal 6,1 (Jón 4,4; Lk 5,12–16; Jel 14,1–5) Mások tettenérése izgalmas dolog. Lelki embernek gondolva magunkat, szinte hivatásunknak érezzük a bűnöst pellengérré állítani, mint a farizeusok (Jn 8). Ilyenkor az igazság bajnokaiként sutba dobjuk az együttérző szeretet parancsát. Az orvos nem operál, pláne nem amputál bemosakodás és érzéstelenítés nélkül. Mi is imádsággal készülünk (mosakodjunk be), mielőtt operálunk, és soha ne végezzünk statáriális műtéteket másokon! Az igazán lelki ember tudja magáról, hogy ő is esendő, ezért a bocsánatot nyertek alázatával segíti Krisztushoz a vétkest.

Szerda (október 26.) *Jöjj, Istenünk, légy bírója a földnek, mert minden nép a te örökséged!* Zsolt 82,8 (Jn 3,17; Jn 9,1–7; Jel 14,6–13) Sok gázságot látott ember imádsága ez a zsolttár. Mintha kortársunk lenne ez a nekikeseredett személy! Ászáf a Legfelsőbb Bíróhoz folyamodik igazságtételért. Különös érvéléssel kér kegyelmet a bűnös emberiségnek: „...mert minden

nép a te örökséged!” A Legfelsőbb Bíró a Golgotán tett eleget ennek a kérésnek. Ma is csak ott találd meg a bűn méltó büntetését és a bűnöst újjáformáló felmentést.

Csütörtök (október 27.) *A reménység hitvallásához szilárdan ragaszkodjunk, mert hű az, aki ígéretet tett.* Zsid 10,23b (5Móz 7,9; Jer 17,14–17; Jel 14,14–20) Minden istentiszteleten elhangzik valamelyik ősi hitvallásunk. Néha talán gépiesen mondjuk azokat a hitvalló szavakat, melyekért keresztyén elődeink akár életüket is adták. Ők a bennük élő reménységről tettek bizonyosságot, amikor a feltámadott Krisztusról ezt vallották: „...ismét eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és uralkodásának nem lesz vége.” Minél kilátástalanabb világunknak a jövője, annál jobban kapaszkodjunk a reménység horgonyába!

Péntek (október 28.) *Viszont dicsőség, tisztelet és békesség jut majd osztályrészül mindazoknak, akik jót tesznek, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek. Mert Isten nem személyválogató.* Róm 2,10–11 (5Móz 31,13; Mt 8,14–17; Jel 15,1–4) Egy fénykép akkor adja vissza híven a valóságot, ha a fények és árnyékok együtt jelennek meg rajta. Ha az árnyékokat mesterségesen kifakítjuk, végül a kép eltűnik. Ilyen megfontolásból korrigálnom kell a kijelölt igeszakaszt, kiegészítve az előző verssel: „Gyötrelem és szorongatás vár minden emberi lélekre, aki a rosszat cselekszi, először a zsidókra, majd pedig a görögökre.” Csak így nyer értelmet az apostol kijelentése: Isten nem személyválogató, nem alkalmaz kettős mércét; megítéli a rosszat és megjutalmazza a jót, akár zsidó, akár görög. Jó az, ami istenfélelemből fakad, rossz az, ami nem. Isten ehhez tartja magát – ehhez tartjuk magunkat mi is!

Szombat (október 29.) *Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene, aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban...* 2Kor 1,3–4 (Ézs 49,13; Lk 13,10–17; Jel 15,5–8) „MINDEN VIGASZTALÁS ISTENE” – írjuk csupa nagybetűvel! Isten bibliai jelzői közül talán ez áll legközelebb a szívemhez, mert én is sokszor éltem át az Úr vigasztaló kegyelmét. Nem az az elveszett ember, aki súlyos testi-lelki nyomorúságban él, hanem az, akinek nem vigasztalója az Isten. Viszont áldott az, akit az Úr megvigasztalt, mert van miből vigaszt nyújtania másoknak, ahogy az ige folytatásában olvassuk: „...hogymi is megvigasztalhassunk másokat minden nyomorúságban azzal a vigasztalással, amellyel Isten vigasztal minket.” Ezekre vár sóvárogva az egész teremtett világ!

■ GYÓRI GÁBOR

Szolgálatra kész szeretet

A diakónia ünnepe a Deák téren

Az év diakóniai munkatársait, önkénteseit, illetve szponzorait is köszöntötték szeptember 29-én, a Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai szolgálatának ünnepén Budapesten, a Deák téri templomban. Az alkalmon Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület lelkes vezetője, diakóniáért felelős püspök szolgált igehirdetéssel, az ünnepség végén pedig a hagyományokhoz híven Szezhlo Gábor szobránál emlékeztek az embermentő lelkészre.

A diakónia napján – miként köszöntőjében Gregersen-Labossa György lelkész, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke felhívta a figyelmet – a Fébé Evangélikus Diakóniai Egyesület által meghirdetett Túrmezei Erzsébet-emlékévé egyik fontos állomásaként a bizonyoságtévő diakonissza költőnőért is hálát adtak.

A megjelentekhez Heidi Steinmetz, a frankfurti diakonissza-anyaház vezetője is szólt (Görög Zoltánné Fébé-elnökségi tag tolmácsolásában). Elmondta: a németországi diakonissza-létforma is hasonló utakat jár be, mint a magyar, fogynak az idős testvérek, és sajnos nincs utánpótlás, ezért a Fébé alapító okirata módosításának mintájára ők is keresik az új szervezeti keretet. Azt szeretnék, ha minél több civil munkatárssal folytathatnák a munkát és azt az utat, amelyet elkezdtek az áldott emlékezetű diakonisszák.

Az ünnepi úrvacsorás istentiszteleten Kondor Péter püspök 1Kor 13,13 alapján prédikált. A szeretetszolgálat napján az alapigének csak az utolsó szavairól beszélt a püspök: „...a legnagyobb a szeretet.” A legnagyobb bűn, ha elmulasztjuk egymás szeretetét – hangsúlyozta –, a pokol a szeretet nélküli, Isten nélküli létforma. A valódi szeretet pedig nem az, amire általában mi

használjuk a szót, Isten szeretete nem földi produktum, hanem importcikk itt a földön. Ez a földivel ellentétben drága, szolgálatra és áldozatra kész szeretet, amelyet Jézus testesített meg.

FOTÓ: PÉTE DÓRA

Az ünnepi alkalmon az egyházvezetés nevében Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelője a diakóniában dolgozók áldozatos munkájáért való hálaadás fontosságára hívta fel a figyelmet. Dr. Fürjes Zoltán egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár az evangélikus köszöntés-

ben elhangzó erős vár diakóniai áthallású „oltalom” jelentését emelte ki, és megköszönte a diakóniai munkatársaknak a különösen az utóbbi két évben tanúsított elhivatottságukat, rugalmasságukat és szakmai felkészültségüket. Hangsúlyozta, hogy hazánkban kiemelkedő az egyházaknak a szociális gondozásban betöltött szerepe, és ennek megbecsülése is kiemelkedően fontos lenne.

A Bajorországi Evangélikus Egyház képviselőjében Raphael Quandt ökume-

néért és a kelet-közép-európai kapcsolatokért felelős egyháztanácsos szólt az egybegyűltekhez.

A diakónia napján összegyűlt offeratóriumot – ahogy az evangélikus presbiterek találkozóján is – egyházunk nevelőszülői hálózatának ajánlották fel.

■ K. A.

Kitüntetések a diakónia napján. Elkötelezett, magas szakmai színvonalon végzett tevékenységéért és lelkiismeretes munkájáért oklevelet kapott dr. Szilvásyné Peregi Eszter, a győri Evangélikus Szeretetház intézményvezetője, a Magyarországi Evangélikus Egyház Szociális Módszertani Intézményének vezetője.

Az év diakóniai munkatársai: Csibi Tiborné, a Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretothon ápolója; Kolarich Mónika, a Kőszegi Evangélikus Szeretothon gondozója; Molnár István János, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Diakóniai Osztályának idős- és fogyatékosügyi szakértője; Nagy Judit, a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat intézményvezető-helyettese.

Az év diakóniai önkéntesei: Bartha Viktória, az Ukrajnából menekült gyerekeket oktató vecsési Sátor sulis „hajtómotorja”;

Gál Erika, aki a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Barabás településen lévő, Magyarország és Ukrajna közötti határátkelőhelyen önkéntes menekültsegítő szolgálatot teljesített.

Az év szponzorai: Szabolcs Károly, aki közel huszonöt éve műszaki cégével – anyagi és technikai téren – támogatja a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség diakóniai munkáját; Oláh Edina, a güttingeni (Svájc) evangélikus gyülekezet lelkésze az Oltalom Szeretetszolgálat és a nyíregyházi evangélikus gyülekezet menekültsegítő tevékenységének többszöri anyagi támogatásáért; Réti László, a Magyarországi Rotary Clubok Szövetségének vezető tagja, aki az evangélikus egyházzal együttműködve professzionálisan segíti az Ukrajnából érkező menekültek ellátását.

Reménnyel indultak útnak Medgyesegyházán

A mindig velünk lévő Istenről és egy vonzó jövőképről hallhattak az egybegyűltek október 3-án a Békés megyei Medgyesegyházán azon az ünnepi istentiszteleten, amelyet a Schéner Mihály Evangélikus Általános Iskola felszentelése alkalmából rendeztek.

Erős vár a mi Istenünk! – olvashatták a tanulók által készített, nagy méretű betűkből összeállított feliratot az érkezők, ahogy az ünnepi istentisztelet helyszínére, a városi sportcsarnokba lépve a karzatra is föltekintettek. A meghívott vendégek között gyakran felhangzott az evangélikusok köszönése, ám a szeptembertől a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működő iskola tanulói számára ennek még van újdonságereje.

Az istentiszteleten Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke tartott igehirdetést 1Móz 26,3 alapján. (A liturgiai szolgálatot Nagy Zoltán, a Kelet-békési Egyházmegye esperese és Szigethy Szilárd medgyesegyházi lelkész végezte.) „Tartózkodjál ezen a földön, és én veled leszek, és megáldalak téged” – fordult az igehirdető többször is a tanulókhöz Isten több ezer éves szavaival. Akkor a biztatás Izsáknak szólt, ám tudjuk, hogy a mai embernek is szólnak ezek a szavak. A hétköznapokon is érvényesek; nemcsak az öröm pillanataiban, hanem a szomorúság idején is. Az iskola történetében jelentős ünnepnapon sem feledhető, hogy vannak életünkben problémák, nehezebb helyzetek, személyes életünkben is találkozunk kihívásokkal, ismerjük a szorongás és a magány érzését – és mindannyiszor erőt meríthetünk Isten biztató szavából.

Az intézmény megáldásakor a püspök a választott ige egy másik fordítását – „Maradj jövevényként ebben az országban, én pedig veled leszek, és megáldalak” – idézte. Kondor Péter a tanulókhöz fordulva Istennek a bennük növekvő szeretetéről és ismeretéről beszélt, és kérte, hogy teremjenek jó gyümölcsöket. Az áldás szavai egyházunk országos irodája nevelési és oktatási osztályának munkatársai, valamint a Békés megyei evangélikus iskolák megjelent intézményvezetői számára biztosan egybecsengtek a köznevelési stratégia mottójának és címének is választott, János evangéliumból idézett szavakkal:

„...menjetelek, teremjetelek gyümölcsöt, marandandó gyümölcsöt.”

Az áldás után a pedagógusok befogadása és eskütele következt. „Jöjj, add tovább a jó hírt, mozgass meg minden megmozgathatót!” – énekeltek a pedagógusok, majd a tanítói hivatásról szóló tanítás és Pál apostol rómaiakhoz írt leveléből a 12,4–8 szakasz felolvasása után Szigethy Szilárd iskolalelkész fogadta kézadásukat, és esküt tettek.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A meghatóan ünnepélyes fogadalmatétel, majd püspöki áldással zárult istentisztelet után Kraller József, Medgyesegyháza város polgármestere a köszöntőjében arról a hittel teljes bizakodásról beszélt, amely végigkísérte a fenntartóváltás folyamatát, amely megjelent a szülők és a képviselő-testület osztatlan támogatásában, és amely most is kíséri a megújulás útjára lépett intézményt.

Rövid és kedves műsor következett ezután. Molnár Zsombor első osztályos tanuló Aranyosi Ervin versét idézte: „Van egy érzés a világon, úgy hívják, hogy szeretet, ami nélkül boldogulni, szépen élni nem lehet.”

A tömör megfogalmazások sorát Futaki János megbízott intézményvezető folytatta. Martin Luther King híres szavaira fűzte fel hitvallásként megfogalmazott gondolatait. „Van egy álom...” – mondta, nem palástolva elhivatottságát, és vázolta a jövőképét arról az iskoláról, ahol a nagyon különböző családokból érkező gyermekek egyként kibontakoztathatják tehetségüket; ahol a medgyesegyházi és a környékbeli gyermekek biztonságos, elfogadó közösségben nevelkednek; ahol a pedagógusok érzik, hogy tudásuk megbecsült érték, és támogatást kapnak szakmai fejlődésükhöz, motiváltan élnek meg hivatásuk minden feladatát; ahol a közösség

tagjai egymástól tanulnak; ahol az erős felemeli a gyengét. Ebben az álomban a fenntartó megtapasztalja, hogy itt céltudatos munka és felelős gazdálkodás folyik. „Van egy álom... legyen ez a ti álmatok is!” – vont az iskolai közösség tagjainak sorába minden megjelentet zárómondatával Futaki János.

Az álmok megfogalmazását táncdalokkal folytatták a hetedik osztályos lányok: *A szabadság madarai* című – Hegedűs Kitti néptáncosnő által készített és betanított – koreográfiát adták elő. Az iskolaszentesi ünnep a *Himnusz* közös eléneklésével zárult.

■ BUJDOSÓ ERIKA / *Evangélikus Nevelés*

Az Úr kezét fogva

Szomju Tamás lelkészé avatása Celldömölkön

Tanári hivatása mellett a lelkési elhívásra is igent mondott Szomju Tamás. Miután elvégezte az Evangélikus Hittudományi Egyetem másoddiplomás lelkészképzését, október 1-jén Celldömölkön ordinálta őt Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke. Az úrvacsorás istentisztelet liturgiájában az egyetem képviselőjében dr. Hafenschner Károly professzor, a gyakorlati teológia tanszék vezetője és Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmege esperese eszperese szolgált. Énekel közreműködött a helyi Liszt Ferenc vegyes kar és a Celldömölki Berzsényi Dániel Gimnázium kórusa.

Nehéz időkben is megragadja jobbunkat az örökkévaló Isten. Titok és csoda, hogy számíthatunk rá, hogy velünk van, és közel van a bajban – mondta a lelkészjelölt választott igéje, Ézs 41,13 alapján tartott prédikációjában az egyházkerület lelkészi vezetője. Szemerei János így biztatta új kollégáját: „Az Úr fogja a kezedet és azokat, akik között szolgálni fogsz.”

Az eskütétel percei után Szomju Tamást áldást kérve állták körül lelkész-társai, köztük a felnevelő celldömölki

gyülekezet korábbi pásztorai: Ferenczy Erzsébet, Bálintné Varsányi Vilma, Szakos Csaba, valamint a jelenleg ott szolgáló Rác Dénes és Rác Dénesné. A felavatott lelkész az oltár előtt hálaadó és könyörgő imádságába foglalta mindazokat, akik idáig vezető útján elkísérték, majd a szolgálattevőkkel együtt úrvacsorát osztott a jelenlévőknek.

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen elsőként Szemerei János köszöntötte új szolgatársát, és átadta neki az ordinációs oklevelet. Jókívánságait fejezte ki továbbá Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő, Réz-Nagy Zoltán, az Evangélikus Hittudományi Egyetem

egyetemi lelkésze, Fehér László polgármester, valamint Sipos Tibor, Szomju Tamás munkahelyi felettese, a Celldömölki Berzsényi Dániel Gimnázium igazgatója. Végül maga a frissen ordinált lelkész mondott köszönetet a támogatásért, külön kiemelve az özvegy édesanyjától kapott sok szeretetet.

Az ünnepség a parókiakertben álló sátrak alatt tartott szeretetvendégséggel zárult.

■ – ADÁMI –

Szomju Tamás 1976-ban született Celldömölkön. Kisgyermekkorától az evangélikus egyházközség aktív tagja. Tizenhét éves korában elveszítette édesapját, ezután édesanyja egyedül nevelte bátyjával együtt. Az érettségi után, 1997-től a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán tanult tovább kémia–német szakon. Diplomájának megszerzése óta – több mint húsz éve – szülővárosának Berzsényi Dániel Gimnáziumában tanít. Hivatásválasztásában fontos szerepe volt a gyülekezetében működő ifjúsági körnek, amelynek egykori tagjai közül előtte már hatan lettek lelkészek. 2006-ban presbiterré választották, 2007 és 2018 között az egyházközség főgondnoki tisztét látta el. 2019-ben kezdte meg tanulmányait az Evangélikus Hittudományi Egyetem másoddiplomás lelkészképzésén. Gyülekezeti gyakorlatát Bobán végezte Rostáné Piri Magda esperes mentorálása mellett. Ordinációja után a Vasi Evangélikus Egyházmegeben kezdi meg szolgálatát beosztott lelkészként.

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

A lélekmentés csodálatos szolgálata

Országos evangelizáció a Deák téri templomban

A 2022. év igéje állt az idei országos evangelizáció középpontjában október 8-án Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban. Az igehirdetések és a közös éneklések mellett személyes bizonyágtételek formájában is átélhették a jelenlévők Istennek az ember iránt tanúsított szeretetét, hűségét.

Az evangelizáció délelőtti programját Szemerei Jánosnak, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökének igéi köszöntője vezette fel, igehirdetéssel pedig Győri Gábor Ádám szolgált. Jézus mondata – „Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el” (Jn 6,37) – szélesre tárja a kaput, és sok kérdést vet fel – fogalmazott a nyugalmazott esperes. Kiemelte, hogy Jézus mindenkinek a rendelkezésére áll, s ha Pál azt mondja, „mindeneknek mindenné lettem”, akkor Jézus ezt ezerszer inkább elmondhatta. A Jézushoz való eljutás fontosságáról szólva beszélt arról, hogy mit jelent Jézusban megmaradni: „Ha őt megeszem, ő bennem van. Ha ő kenyér, akkor éltet engem. De ez igaz fordítva is, ahogyan az apostolok rámutatnak: Krisztusban van az üdvösség, Krisztusban lehet örök élete az embernek.”

Isten hűségéről, kegyelméről és szeretetéről tett bizonyágot özv. Széll Bulcsú-

né Győri Éva. „Egyre inkább észreveszem – tekintett vissza életére –, hogy az Isten milyen hűségesen mellettem volt akkor is, amikor nagyon nehéz időket éltem, és azt gondoltam, Isten nem is törődik velem. De Isten hűsége tökéletes és örök, soha meg nem szűnik, ő soha el nem hagy.” Elmesélte azt is, hogyan találkozott Jézussal, és ez

a találkozás hogyan hat ki az életére azóta is: „Egyszer a sötét udvaron kellett átmennem, amitől nagy félelem fogott el. Akkor hirtelen, egy pillanat alatt ott mellettem az Úr Jézus, mint az egyedüli, aki meg tud őrízni ebben a helyzetben. Ha Jézus velem van, akkor nem történik bajom.”

Szorongáscsere – ezt a címet adta bizonyágtételének Győri János Sámuel, aki szerint szorongást nem lazulással, hanem csak szorongással lehet felváltani. A nyugalmazott lelkész Siklós József költőt idézve mutatott rá, hogy „nem lehet megszabadulni

Énekel-zenével gazdagították az alkalmat a Hermons Hammond Halleluja csoport tagjai

Gyónás és természettudomány férfias fókuszban

Számos férfikör tagjainak részvételével tartottak országos férfimissziói napot október 1-jén Sárváron. A helyszín nem volt ismeretlen az egybegyűltek számára, hiszen a helyi evangélikus gyülekezet évekkel ezelőtt már otthont adott hasonló rendezvénynek.

A világ várja a békességet teremtők megjelenését. Erre nemcsak aktív módon van lehetőség, hanem akár csendes példaadással is megvalósulhat – hangzott el Gyarmati István nyugalmazott sárvári lelkésznek az együttléttel nyitányaként tartott áhítatában. A megjelenteket Illés Csaba rendőr alezredes, a sárvári férfikör elnöke köszöntötte, és elmondta: nagy öröm számukra, hogy ismét helyet adhatnak a férfimozgalom e fontos eseményének, amelyre nagy lelkesedéssel készültek már jó ideje.

A délelőtti első előadás fókuszában a gyónás állt. Dr. Hafenscher Károly, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanzéke vezető tanára, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkészi elnöke *A gyónás az evangélikus egyház tanításában és gyakorlatában* című referátumában részletesen szólt arról, hogy nagyobb figyelmet és megbecsülést igényel hitünk és egyházi életünk eme fontos eleme. Tévedés lenne azt gondolni, hogy egyszerűen a római katolikus gyakorlatot kellene jobban követni, mert ott sem gond nélküli a helyzet, hanem

sokkal inkább a saját lutheri tanításunkhoz és hagyományainkhoz kell visszatérni – hangsúlyozta az evangélikus lelkész. Mint fogalmazott, a bűnvallás, a megbocsátás és a feloldozás elnyerésének hármasságát a nagykorú keresztény élet igazi éltető ereje.

A másik előadást Szakács Tamás lelkész, fizikus tartotta – készülő doktori disszertációjának témájából kiindulva – Jézus Krisztus kettős természetének teológiai és természettudományos összefüggéseiről. Az előadás legfontosabb része a *komplementarizmus* fogalmának magyarázata volt. Ez azt jelenti, hogy két egymásnak ellentmondó álláspontot is lehet egységbe foglalni anélkül, hogy kompromisszumra lenne szükség, és bármelyik félnek engednie kellene az álláspontjából.

a bűnös pohártól az áldás kelyhe nélkül". Jézus arra bátorít minket, vegyük fel az ő igáját, tanuljuk meg tőle, hogy szelíd és alázatos szívű, és akkor nyugalmat találunk a lelkünknek (vö. Mt 11,29). Ha így teszünk, akkor már nem a mindennapi nehézségek miatt nyugtalankodunk, hanem a misszió tölti ki a gondolatainkat. „Jézus igája páros íga, ha felvesszük, ő is ott van mellettünk. Így szorongat minket a lélekmentés csodálatos szorítása” – mondta Győri János Sámuel.

„Én pedig feltámasztom őt...” – olvasták a jelenlévők a kivétlően is a *János evangéliumából* (6,39–40) idézett részt, amely Győri Gábor Dávid prédikációjának alapjául szolgált. A pestszentlőrinci evangélikus oktatási intézmény iskolailekésze az alkalom zárásaként arról szólt, hogy ugyan a tömegmédiát azt sugározza felénk, el vagyunk veszve, a végtől való félelem azonban csapda, mert a véget egyikünk sem kerülheti el. Az igehirdető hangsúlyozta: „Ennek az ellentmondásnak a feloldásához nézőpontváltásra van szükségünk, miszerint a vég nem végleges elmúlás, hanem megérkezés a célba. Jézusra kell tekintenünk, aki nem rettegett a haláltól, nem menekült a halál árnyékától, hanem egyenesen szembenézett vele, és az örök haza felé tartott.”

■ – BALCZÓ –

Jézus Krisztusban sem keveredett össze isteni és emberi mivolta, hanem hol az egyik, hol a másik mutatkozott meg. Az előadást több kérdés követte. A diskurzusból az bontakozott ki, hogy a hit és a természettudomány összefüggései nagyobb szerepet kellene, hogy kapjanak az életünkben, hiszen ezek sokszor a hit megvallásában is szerepet játszanak.

A fórumon a férfikörök képviselői beszámoltak arról, hogy az elmúlt időszakban miként segítették a gyülekezetek életét, és milyen terveik vannak. A szokásos pétanque-versenyt Havasi László, a Sárvári Pétanque Club Sportegyesület elnöke vezette, és egyben sok érdekességet mondott el erről a kevésbé ismert sportágról.

Az országos férfifinap befejezéseként a sorok írója beszámolt a férfikörök meglátogatása során szerzett tapasztalatairól és a tervezett programokról.

■ KOHÁRY FERENC

A szerző egyházunk férfimisszió szolgálatának referense.

Sikeres parókusi alkalmassági vizsgálatok

FOTO: ADAMI MÁRIA

Parókusi alkalmassági vizsgálatot tartottak október 3-án a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület győri székházában. Gömbös Tamás (középen), a Soproni Egyházmegyéhez tartozó Nemeskér–Szakonyi Társult Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze adott számot elméleti és gyakorlati ismereteiről a Szemerei János püspökből, Ihász Beatrix esperesből, dr. Tóth Károly felügyelő lelkészből (*jobb szélen*) és Horváth Ilona gyülekezeti felügyelőből (*bal szélen*) álló bizottság előtt. A lelkész megfelelt a vizsgán, így mostantól megválasztható a parókusi lelkészi tisztségre.

■ A. M.

FOTO: ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Fábri György, Horváth-Hegyi Ádám, Lukács Máté András, Rosenberger Tamás és Fabiny Tamás

Parókusi alkalmassági vizsgálatot tartottak október 11-én az Északi Egyházkerületben. Horváth-Hegyi Ádám, a Salgótarjáni Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze, Lukács Máté András, a Galgautai Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze és Rosenberger Tamás, a Galgagyörki Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze adta be a jelentkezését, valamint a szükséges dokumentumokat, prédikációkat.

A négyfős vizsgabizottságok állandó tagjai Fabiny Tamás püspök és Fábri György egyházkerületi felügyelő voltak. Rajtuk kívül Horváth-Hegyi Ádám esetében Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese és Patakfalvi Zoltán, a Salgótarjáni Evangélikus Egyházközség felügyelője; Lukács Máté András esetében Szabó András esperes és Pleva Norbert, a Galgautai Evangélikus Egyházközség felügyelője; Rosenberger Tamás esetében pedig Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese, valamint Kerti Pálné, a Galgagyörki Evangélikus Egyházközség felügyelője vett részt a vizsgálatban.

A vizsgázók a leadott anyagok, valamint a szituációs tételek alapján adtak számot felkészültségükről. Mindhárman sikerrel megállták a vizsgát, így mostantól parókusi lelkésszé választhatók.

Forrás: Északi Egyházkerület

Lutherék meghallották Isten üzenetét

A reformáció hónapjának nyitánya

Az Október a reformáció hónapja programsorozat nyitó istentiszteletét október 1-jén este tartották Budapesten, a Kálvin téri református templomban. Az ünnepi alkalmon Kondor Péter evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának alelnöke hirdette Isten igéjét, és öt kórus szolgált énekével.

Igehirdetéséhez a püspök *Máté evangéliumából* a *Hegyi beszédet* választotta alapigének. Kiemelte, hogy a reformáció Isten igéjére figyelve született, és nagy lépést tett azzal, hogy nem toldozott-foldozott, hanem új fejezetet nyitott. Kondor Péter emlékeztetett, hogy a reformáció a maga idejében a legkorszerűbbet alkotta meg, és a kor egyik fő kérdésére, az egyéni üdvözülés mikéntjére adott választ: a hit általi megigazulás hirdetésével Luther és társai meghallották Isten üzenetét. Figyelmeztetett ugyanakkor, hogy a reformáció nem lezárt folyamat, Isten minden korban munkálkodik, és a mi dolgunk az, hogy meghalljuk a hangját, és igyekezzünk követni akaratát.

„Meg vagyok győződve róla, hogy ilyen nehéz időkben, amikor háború, járvány dúl, a rezsikérdésekről kell beszélnünk, menekülteket kell segítenünk, Isten a cselekvő közösség jobb megértésének és igazabb megélésének irányába terel minket” – mondta Kondor Péter. Semmi másra nincs akkora szüksége a világnak, mint a *Hegyi beszéd* szellemé-

ben cselekvő emberekre, akik szeretik és lefegyverzik az ellenségeiket, és megtörik a bűn hatalmát. Persze ebbe a harcba nem pusztán a szeretettel, fegyvertelenül mennek, hanem Jézussal, aki azért jött a Földre, hogy előkészítse az embereket a mennyre: ő azt akarja, hogy a menny előbb legyen bennünk, mint mi a mennyben. „Ez az evangélium az, amit

a reformáció újra felfedezett. A boldogok evangéliuma.”

Koldusok vagyunk mindnyájan, mégis gazdagok, boldog örökösök. Mert miénk a mennyek országa, mindannyiunké – jelentette ki az evangélikus püspök. A reformáció nem a dicsekvésről vagy a hivalkodásról szól – figyelmeztetett. „Isten igéje kötelez bennünket múltunkat ismerni, és ösztönöz ma is a megújulásra, és bátorít, hogy meghozzuk Isten igéjéért akár a legnagyobb áldozatot is, örvendezve, hiszen miénk az evangélium.”

Az alkalmat megelőzően a templom előtt az Egressy Béni Református Művészeti Szakgimnázium fúvószenekara tartott szabadtéri koncertet. Az istentiszteleten a Baptista központi énekkar, a Lutheránia énekkar, a Pütkösdí Miszsió Égi Szólamok kórusa, a miskolci Esterházy kórus és a Központi református kórus külön-külön is előadtak műveket, majd a szertartás végén mind együtt énekeltek a *Zengd Isten nevét* című éneket. A templomban Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtákarja köszöntötte az egybegyűlteket. Az istentiszteleten részt vett Steinbach József református püspök, az ökumenikus tanács elnöke is.

■ ULICZA TAMÁS

Forrás: *Reformatus.hu*

FOTÓK: TODOROFF LÁZÁR / REFORMATUS.HU

Ökumenikus imádság a békéért

Együtt imádkozott október 11-én délután a három legnagyobb magyarországi keresztény egyház vezetője a békéért Budapesten, az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalának kápolnájában. Dr. Veres András, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, Balog Zoltán, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkeszi elnöke és dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke imádságban kérte Isten segítségét, hogy a világon, de különösen Ukrajnában megteremtődjön a béke.

Dr. Veres András püspök ezekkel a szavakkal imádkozott: „Urunk, elutasítjuk azt a felfogást, amely korunk emberét évtizedeken keresztül vezette, s talán még ma is fogva tartja: »Ha békét akarsz, készülj a háborúra!« Mi teljes meggyőződéssel valljuk Szent VI. Pál pápával: »Ha békét akarsz, dolgozz az igazságosságért!« [...] Mostani imádságos együttlétünk alkalmával bizalommal kérünk, segíts és erősíts minket, hogy a te irgalmas szereteted békéjét képviseljük a világban, és tudjunk úgy tanúságot tenni róla, hogy a benned nem hívóket is meggyőzzük arról, hogy nincs más út, csak az Isten útja, hogy nem vezet semmi más a béke megteremtésére, mint a kölcsönös tisztelet, szeretet és irgalom.”

Balog Zoltán püspök így imádkozott: „Adj bátorságot nevének nevezni a bűnt, elítélni a gonoszt, szót emelni a szegényekért. Te a béke fejedelme vagy. Fogd le azok kezét, akik háborúznak! Ne engedj igazolni a háborút, az erőszakot vélt vagy valós sérelmekkel, nemzeti vagy egyhá-

zi érdekekkel. Állj a szenvedők, az áldozatok mellett, bármelyik oldalon áldozták fel őket! Urunk, irgalmazz nekünk, a nemzeteknek, a világnak!”

Dr. Fabiny Tamás így könyörgött imádságában: „Bocsásd meg azokat a bűnöket, amikor a te követeid bármikor is igazolni

próbálták a háborút, elfogadták az igazságtalanságot, teológiaiak vélt érvekkel támogatták népek, nemzetek vagy közösségek üldöztetését. [...] Add nekünk, különböző felekezetű püspököknek és lelkeseknek az egység lelkét, hogy híveink között is a megértést képviseljük, és törekedjünk a te egyháznak látható egységére.”

A jelenlevők eszmét cseréltek a három egyházat érintő aktuális kihívásokról, megerősítették a testvéri párbeszéd fontosságát. A világban dúló háborús konfliktusok kapcsán hangsúlyozták: szent háború nincsen, csak a béke szent.

Magyarországi Evangélikus Egyház

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTO AZ UNHCR ARCHIVUMÁBÓL

Aradi András *esperes*
Tolna-Baranyai Egyházmegye

Csendes hősök

Amikor ezeket a sorokat írom, két ünnep előtt állunk. Magyarként megszoktuk, hogy októberben minden évben előbb a mi forradalmunkról, október 23-áról emlékezünk meg, majd az egyház *forradalmáról*, a reformációról. Mindkettő valahol az igazság kereséséből indult ki, és mindkettőnek volt „véres” hozadéka is. Ahogyan a szabadságunkért felkelők igazságkeresését nem kell magyarázni, mégis fájdalommal emlékezünk meg a sokszor ártatlanul meghaltakra, úgy az egykori szerzetes igazságkeresése, Szentírás-kutatása, imádságai és harca is hozott magával „áldozatokat”, melyeket a sokszor szélsőséges túllengések, politikai motivációk hoztak felszínre (parasztháború, vallásháborúk).

Elgondolkodtam, mit is érezhet az az ember, aki a maga és a családja életét próbálja csendesen, nyugodtan élni. Aki nem akar hős lenni, aki nem akar világot megváltani, aki legelőször is a családjára gondol. Vajon elítéljük ezért? Gyávának tartjuk? Nem egy történetet hallottam arról, hogy 56-ban volt olyan, aki katonaként a nagy összevisszaságban inkább hazament Budapest környékéről vidékre, hogy a sajátjait védje-óvja, akikről nem tudott semmit. Nem a „vártára” indult, a sűrűjébe a történéseknek. Vajon jól tették? Helyesen cselekedtek?

Habitusunk, küldetésünk, értékrendünk különböző cselekedetekre sarkall. Van, aki harcol, és van, aki a következményeket sejtve inkább a lehető legbékésebb utat keresi. Ami aztán persze egyáltalán nem jelenti azt, hogy később ne kelljen neki is ezekkel a „következményekkel” szembesülnie, akár áldozatként is.

A mostani – számomra értelmetlen – háború hozta felszínre ezeket a gondolatokat. Egy ukrán édesapa, aki a családját még időben átmentette a határon, nem maradt otthon, védve hazáját az agresszióval szemben, hanem hazánkban keresett menedéket. Tudja azt is, hogy valószínűleg soha többé nem mehet haza, hiszen megtagadva a hadkötelezettség teljesítését, megszegte hazájának a törvényeit. Ezért gyáva? Vagy egyszerűen az „igazságot” felülírja családjának a szeretete, féltése?

Igazság és szeretet, a megújulás szándéka és a következményekkel szembenézés aggodalma. Számomra mindenképpen példaképek azok, akik felvállalják és vé-

gigviszik – akár életük kockáztatásával is – az igazságért folytatott harcukat. Mindezt teszik nem egyszerűen magukért, hanem mindazokért is, akik szenvednek az elnyomástól, az igazságtalanság mindennapos, lelket megnyomorító hatásaitól. És teszik ezt úgy, hogy tudják, akár családjuk sorsát is erősen befolyásolják mindazzal, ami velük történik, amit ők cselekszenek. Ugyanakkor számomra teljesen érthető azoknak a magatartása is, akik folyamatosan keresik a párbeszéd, a kommunikáció eszköze által a béke útját, lehetőségét. Vagy ha ez már nem lehetséges, mentik azt, ami számukra a legfontosabb: a rájuk bízottakat, a családot.

Hálás vagyok Istennek azért, hogy elindult a reformáció folyamata. Hiszem, hogy Isten Luther Márton életén keresztül is meg akarta újítani egyházát. Ebben a folyamatban nemcsak egy wittenbergi pap-tanár igazságérzete, hite, igeszeretete volt jelen, hanem az akkori politikai folyamatok, történelmi helyzetek is segítettek ezeknek a tanoknak, a reformáció hatásának a terjedését.

Ugyanígy az 56-os események segítették elő azt, hogy később volt mire építeni, amikor már elérhető közelségbe került a szocialista rendszer bukása. Persze nagyon sok család hozott áldozatot mindezért. Tönkrementek egzisztenciák, életek. Ott vannak azonban azok is, akik ugyancsak átélve ezeket az időszakokat, benne voltak a nagy változásokban; az ő életükre is hatással voltak a nagy idők, mégsem maradt fenn a nevük, nem lettek hősök, holott saját, szűkebb körükben a helytállásukkal, Istenre hagyatkozásukkal a maguk helyén mégis azok voltak. Azok, akik nem álltak ki nagy közösségek elé, nem váltak vezető egyéniségekké, de az adott helyzetben, ember és ember közötti kapcsolatokban képviselték hitüket, szabadságszeretetüket.

Hősök. Akikről évről évre megemlékezünk. És hősök, akiknek a nevét nem is ismerjük, nem is halottunk róluk, de Isten ismeri őket. Ahogyan a 131. zsoltárban is olvassuk: „*Uram, nem fuvalkodik fel a szívem, nem kevély a tekintetem. Nem törekszem arra, ami túl nagy és elérhetetlen nekem. Inkább csitítottam, csendesítettem lelkemet, mint anya a gyermekét. Mint a gyermek, olyan most a lelkem. Bízál, Izráel, az Úrban most és mindörökké!*” ■

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: JOHANNES PLENIÓ / UNSPLASH.COM

NEMZETI ÜNNEPÜNKRE EMLÉKEZVE

1956 és Isten: a földi és a lelki szabadság

Gyerekkoromban október 23-án mindig kimentünk a családommal a Rákoskeresztúri új köztemetőbe, a 301-es parcellához. Éveken keresztül így tiszteltünk az 1956-os forradalom és szabadságharc hősei előtt, és így volt alkalmunk többször is beszélgetni a fiatalon mártírhalt halt Mansfeld Péter nővérével. Számomra ezeknek a találkozásoknak az emlékei adnak közvetlen, megrendítő, élő és átélhető kapcsolódási pontot 1956-hoz. Habár ezeknek a beszélgetéseknek a tartalma már elhalványodott az emlékezetemben, de a hangulata, a csendessége, a méltósága, ezzel együtt az ősz illata, a lehullott falevelek sercegése és legfőképpen a megtiszteltetés érzése, hogy egy 1956-os mártír testvérével együtt emlékezhetünk október 23-án, azóta is bennem él.

Bennem, aki negyvennégy évesen azok közé tartozom, akiknek értelemszerűen nem lehetnek közvetlen élményeik 1956-ról. Annál inkább emlékszem azonban annak a kommunista diktatúrának a regnálására, amely Mansfeld Péternek és mártírtársainak vére árán került hatalomra, amely szovjet tankokon vonult

FOTÓ: HULTON ARCHIVE

Fiatal szabadságharcosok Budapest utcáin 1956-ban

be, s foglalta el a magyar történelmet bő három évtizedre.

Nekem még a szovjet himnuszt is meg kellett tanulnom az iskolában, és nemcsak magyarul, hanem eredetiben, oroszul is. Hálás vagyok érte, hogy mint akkori iskolásnak emlékeim lehetnek a vörös zászlókkal, csillagokkal „ékesített”

ünnepekről; örülök neki, hogy nem csupán a történelemkönyvek betűiből, mások visszaemlékezéseiből kell valamiféle képet összeraknom, hogy milyen rendszer alapozta hatalmát a leverett szabadságharcra. Hálás vagyok érte (függetlenül attól, hogy az akkori remények mennyiben és hogyan teljesültek ké-

sőbb), hogy átélhettem 1989-et, hogy megpillanthattam nagypapámat a tévében, ahogyan Nagy Imre újratemetésén lerója kegyeletét a mártírok előtt, és hálás vagyok ismeretlenül is mindenkinek, aki a magyar történelemben ellenállt a zsarnokságnak, harcolt a szabadságért, mert ezek az áldozatvállalások mind kellett ahhoz, hogy magyarként élhessek itt, a Kárpát-medencében, ebben az országban: a hazámban.

Ha a hálának vannak fokozatai, akkor annak létező legnagyobb értékén gondolkodom Istenre, akinek magáért az életémért vagyok hálás. Neki, aki már akkor is tudta, hogy vagyok, amikor ember még nem tudhatta a földön, hogy leszek. Hálás vagyok neki az életémért, így, ebben a kicsit talán elvont, teológiai formában, de hálás vagyok neki azért is, sőt ezért érzem a legnagyobb hálát, amiért Jézus Krisztus által megmentett engem abból a reménytelen lelki mélységből, a hit elvesztésének feneketlen kútjából, amelybe éppen tíz évvel ezelőtt estem bele. Váratlanul, látszólag előzmény nélkül, de borzalmasan valóságosan.

Két évvel azelőtt hitre jutott, az Istennel való élő kapcsolatban gyönyörködő, erről örömmel beszélő emberként egy őszi napon egyik pillanatról a másikra mellém szegődött a Gonosz. El akart ragadni, kínzó gondolatokkal terhelte az elmémet, én pedig lelki, fizikai kimerültségemben próbáltam a felszínen maradni, majd később a zuhanásból visszapaszkodni a felszínre.

Napjaimat a kétségbeesés, a reménytelenség, a sírás, a magányosság érzése és a mindezek ellen való erőlködő, de erőtlen emberi harcaim töltötték ki. Félelem az éjszakától, félelem a nappaltól. Rettegés az álmoktól, rettegés az ébrenléttől. Lelkiismeret-furdalás, amiért nem találok a hitem, de mindezek ellenére vagy éppen ezért: könnyörgés. Nem súlytalan, rutinszerű napi ima, amelyet gyorsan letud az ember, hanem harc az életért, küzdelem a szabadságért, a megszabadulásért. Amire az ember magától képtelen, ahogyan én is az voltam.

Jézushoz fordultam, nem volt más reménységem. Ő harcolt meg értem, ő szabadított meg, ő hozott vissza a felszínre. Neki köszönhetően írom most ezeket a sorokat az *Evangelikus Élet*be, ő nem hagyott elveszni, neki adok hálát életem benne megtapasztalható szabadságáért.

FOTÓ: FORTEPAN / FRANZ FINK

A Rákóczi út a Szent Rókus-kápolnánál, jobbra a háttérben a Nagy Diófa utca sarkán álló házak látszanak

Kétfajta szabadság van: az egyik az ember által földi eszközökkel, földi körülmények között kivívható egyéni és kollektív szabadság, amelyért 1956-ban is harcoltak a magyarok. A másik az Istentől származó szabadság, amellyel országának építésére hív, s amelynek polgáiraivá akar tenni bennünket.

Szerencsés az a nemzet, amelynek vannak igazodási pontjai (mint amilyen

számunkra 1956) az értelem, a tudat számára megtapasztalható szabadsághoz, és hálás az az ember, akinek lelke kapcsolódik Krisztushoz, így részesülve az általa ingyen kínált szabadsághoz.

Isten, áldd meg a magyart, óvd országunkat, és közben építsd bennünk a te országodat, részesíts szabadtásodban!

■ BALCZÓ MÁTYÁS

Alázattal készülve, aktualitást keresve

A belső szobában: Zsednai Józsefné

Az igehirdető műhelyében című sorozatunkban lelkesekkel találkozhatnak olvasóink „háttér munka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Zsednai Józsefnét, a Várpalotai Evangélikus Egyházközség lelkészét a belső szobájában kérdeztük istentiszteletre készülésének műhelytitkairól.

Belső szoba és Biblia. „Ez a kisasztal a személyes igeolvasásomnak a helye. Itt kezdődik minden napom, és itt kezdek felkészülni a vasárnapi igehirdetésre is” – árulja el a lelkész. Az asztal és az elé helyezett szék nem véletlenül alacsony: „Ha idejövök, akkor leveszem a cipőmet, gyertyát gyújtok, és a kisszékre ülve meghajlok az igeolvasáshoz.”

Itt mindig nyitva áll a Biblia. Belelapozva kiderül, hogy szinte minden oldalán található aláhúzás, oldalszéli bejegyzés. „Ez az édesanyám Bibliája volt. Megjelölte a napi bibliaolvasás során számára sokatmondó igéket vagy azokat, amelyek családi történésekhez kapcsolódtak, így például a teológuséim búcsú-igehirdetésének a textusát. A személyes igeolvasáshoz mindig ezt a Bibliát használom.”

Festmények és fényképek. A „belső szoba” csendjében figyelmesek leszünk a falakon látható festményekre és családi fényképekre. „Huszonkét évig szolgáltam a györkönyi és a bikácsi gyülekezetben. Az ottani templomokról készült festmények és fotók erre az időszakra, az ottani közösségekre emlékeztetnek. A szolgálati tapasztalat, az ott átélt istenélmények fontosak a számomra. A szegedi templom képei teológuskoromból származnak, amikor néhány hétig ott helyettesítettem. A képek igazi jelentőségét nem is a gyülekezethez fűződő kapcsolat adja, sokkal inkább az akkor ott szolgáló lelkész immár csaknem négy évtizedes, máig tartó mentori,

FOTÓK: MÁGYARI MÁRTON

lelkigondozói kísérő szerepe, barátsága. Aztán ott van még a Jézus nevét formázó faragott kereszt, mely a felnevelő debreceni gyülekezet ajándéka. Képekben meg nem jeleníthető, de meghatározó élményem a várpalotai és a tési gyülekezet tagjaitól kapott támogatói imaháttér, aminek korábban nem tapasztalt mélysége nagyon megerősítő” – fejt ki Zsednai Józsefné.

A családi fotókra mutatva elárulja: „Négy gyermekem és három unokám fényképe hálára és örömeire indít, másrészt ébren tartja a felelősségérzetet, hogy az ő korosztályuk számára is érthetővé, befogadhatóvá kell érlelődnie az igehirdetésnek.”

Számítógép. A lelkész felkészülésének másik helyszíne a dolgozószoba, ahol a számítógépén kommentárokat, igehirdetéseket olvas, sőt ha szükségét érzi, akkor a textust feldolgozó hangzó igehirdetéseket is keres és hallgat.

Az evangéliumi történetekkel kapcsolatban fontosnak tartja, hogy az apró mozzanatokra is felhívja a figyelmet. „A kulcsszavak többletjelentését keresve a görög szöveget is gyakran megnézem. Kincsek vannak benne!” Igeolvasás közben ceruzás jegyzeteket szokott készíteni. Azt is megtudjuk, hogy nemcsak az egyházi eszter-

dő üzenetéhez igazítja a prédikációinak irányát, hanem az életünket meghatározó aktualitásokra is felhívja a figyelmet, valamint szereti gondolatébresztő kérdésekkel is „megmozgatni” a gyülekezetet.

Asztalok. „A parókia épülete az ebédlőasztalnál a legvilágosabb. Ebben a természetes fényben olvasom a *Lelkipásztor* [evangélikus teológiai szakfolyóirat – a szerk.], a könyvben elérhető kommentárokat. Közben sorra telnek a jegyzetlapok, és világossá válik az üzenet tartalma, szerkezete.”

A lelkész a dolgozószobában, egy külön asztalon kézzel írja le az igehirdetéseit. Ezek a kéziratok az eddigi szolgálatának éveiből mind megvannak, ám vallja, hogy „a szószéken válik véglegessé a szöveg.” Majd hozzáteszi: „Mivel az igehirdetés befejező szavai a szószéken jobban formálódhatnak, mint a kezdőmondat, ezért az első mondatom kötöttebb, mint az utolsó. Arra törekszem, hogy figyelemfelkeltő gondolattal kezdjem a prédikációt. Így már ebből megérezhetik a jelenlévők, hogy nem »középkori beszédet« fognak hallani, hanem olyan üzenetet, ami kapcsolatban van velünk és a jelenünkkel, rólunk és nekünk szól.”

■ G. Á.

Élő közösség és kreatív műhely

Századik tanévében az egyetemi szintű evangélikus lelkészképzés

A magyarországi egyetemi szintű evangélikus teológiai képzés századik tanéve kezdődött meg ez év szeptemberében. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem hazánk egyetlen – alap-, mester- és doktori képzést is nyújtó – evangélikus felsőoktatási intézménye. Mikor történt meg, hogy csak egyetlen hallgató végzett, miért mondhatjuk, hogy jövőorientált tudomány a teológia, és miért választja a lelkési hivatást egy fiatal napjainkban? Mindezekről dr. Csepregi Zoltánt, az egyetem rektorát, dr. Orosz Gábor Viktor egyetemi tanárt és Szikra-Jeszencsák Lilla ötödéves hallgatót kérdeztük.

– Rektor úr, mikor és hol csöngettek be először Magyarországon az evangélikus lelkési pályára készülő teológushallgatóknak?

– Az évszám az intézményünk pecsétjén, címerében, sőt a hallgatók pólóján és kulcstartóján is olvasható: 1557-ben. Ez a soproni líceum alapításának dá-

tuma. A líceum volt az első olyan oktatási intézmény – középiskola –, ahol lelkészeket is képeztek. A teljes teológiai képzés 1892-ben kezdődött a soproni teológiai főiskolán, ez intézményünk egyik közvetlen elődje. Az egyetemi szintű evangélikus lelkészképzésnek van kerek évfordulója idén: 1923-ban indult, így a 2022-

2023-as tanévünk a századik. Érdekes, hogy ennek a száz évnek az első és az utolsó negyede mutatott különösen komoly munkát és színvonalat: a soproni működés 1923-tól 1950-ig, illetve az új akkreditáció és az állami elismerés utáni, budapest-zuglói szakasz 1997 és 2022 között. A közben lévő fél évszázad visszaesést mutatott, ennek ellenére a folyamatosság megvolt.

– A 2022-2023-as tanévben összesen több mint kétszáz hallgatója van az egyetemnek. Előfordult azonban – az utóbbi száz évben is –, hogy egy számjegyű volt a hallgatók összlétszáma az öt évfolyamon. Aztán jöttek a felszálló ágként említhető esztendő: harmincfős évfolyam is ült a padokban. ►

– Minden évben volt elhívás, de tény: a száz év alatt a legkisebb évfolyamlétszám egy fő volt. Nevet is mondok: Ittész János nyugalmazott püspök úr volt egyedül egy évfolyamnak a hallgatója a hatvanas években. A rendszerváltás után pedig „özönlöttek” a diákok: valóban előfordult, hogy több mint harmincan jártak egy évfolyamra.

– **A hittudományi egyetem minden más felsőoktatási intézménytől eltér abban, hogy ide a hallgatók úgynevezett külső és belső elhívás alapján érkeznek. Mit jelent ez?**

– Hagyományos teológiai megkülönböztetéstől beszélünk. A belső elhívás Istentől jön. Hogy ez megtörténjen, ahhoz lelki élményekre és spirituális térre van szükség. Generációm tagjainak fiatalkorában ezeknek az elhívásoknak sokszor a gyenesdiási ifjúsági konferenciák, a főtí kántorképző, az egyházmegyei ifjúsági táborok voltak a terepei. A külső elhívás pedig a közösségtől érkezik: egy gyülekezettől vagy tágabb lelki közösségtől, az egész ország evangélikusságától. Formális kifejeződése az ordináció, amikor a lelkészjelöltet az egyház közössége nevében az illetékes püspök felavatja a lelkései szolgálatra. Tegyük hozzá: az elhívás nem egynapos esemény. Sokéves folyamat, és ha nincs folyamatos támogatás a lelkész előtt-mögött, akkor könnyen elfogy a kitartás, akár le is morzsolódhat az illető. Fontos, hogy az egész közösség mindig ott álljon az elhívott lelkészjelöltek mögött; mind a pályára való felkészüléskor, mind a pályán való elindulásakor.

– **Voltak évtizedek, amikor azt kellett látnia az akkori tanári karnak, hogy alig néhány hallgató jelentkezik.**

– Erről van egy nagyon beszédes adat. Itt, mellettünk található a teológusotthon épülete, amely jó néhány éven át az oktatási épület és egyben a kollégium is volt. 1974-ben szentelték fel, 1989-ig csak ebben folyt az oktatás. Ezt az épületet harmincöt főre tervezték, engedélyezték. De már akkor több hallgató volt, amikor ideköltözött a teológia az Üllői útról! Néhány év múlva pedig több mint százan tolongtak az épületben. Bizony a hetvenes években ez a kicsinyhitűség volt jellemző a jövőtervezésben és az előrelátásban – de Isten munkája erre rácsáfolt.

– **A rendszerváltás idején ébredést tapasztalhattunk meg, valószínűleg sokkal több volt a lelki élmény is. Sokunkban keltett ez akkor nagy várakozásokat. Hol indulhat meg újra az ébredés?**

– Tényleg óriási várakozás volt tapasztalható a kilencvenes években, de a nagy-nagy ébredés elmaradt. A mi feladatunk továbbra is keresni a lelki élményeket. Erről beszéltem a teológusok csendeshétvégéjén is: hogy keresnünk kell Istent, de végül is nem mi találjuk meg őt, hanem ő talál ránk. De ez a két dolog, az emberi keresés és Isten ránk találása végső soron összetartozik.

majd megtalál az a szakma, az az elhívás, amiben meg tudom állni a helyem. A tizenegyedik évfolyam végén egy ifjúsági táborban, egy közösségi alkalom után olyan érzésem lett, hogy lelkésznek kellene mennem. De nem mertem jelentkezni a teológiára. Úgy éreztem: alkalmatlan vagyok arra, hogy lelkései szolgálatba álljak. Azonban az *Útmutatóban* aznap ez volt az ige: „Menjetek, álljatok fel a temp-

– **Egy mai fiatal, aki jóval az említett időszak után született, hogyan vezet Isten a teológiára? Lilla, önt hogyan hívta el Isten?**

– Az én történetem némileg kalandos. A soproni evangélikus líceumban végeztem, tehát esetemben az egykori képzési forma elérte a célját: a líceumból a teológiára érkezett a hallgató. Hosszú idő után azok egyike voltam, akik így kerültek ide. Eredetileg tolmács szerettem volna lenni, német nyelvű előkészítő osztályba is jártam, azonban megbuktam német nyelvtanból, így az álmaim szertefoszlottak. Bízom benne, hogy

lomban, és hirdessétek a népnek ennek az életnek minden beszédét!” [ApCsel 5,20] Ezt komoly jelnek vettem Istentől, majd beadtam a jelentkezésemet. Immár az ötödik tanéveimet kezdtem meg, és évről évre megerősödöm abban a tudatban, hogy Isten jó helyre vezetett.

– **Milyen érzés egy ilyen nagy múltú teológiai intézmény hallgatójának lenni?**

– Nemcsak azért nagy dolog ez, mert egy ma is látható és élő közösség része lehetek, hanem azért is, mert nagy elődökkel is kapcsolatba léphetek akár egy prédikáció olvasása, akár egy teológiai gondolat feldolgozása és érlelése közben. Az, hogy

ilyen közösségnek lehetek a része, mindig megtartóerővel bír a hétköznapiakban is.

– Nőként – feleségként, leendő édesanyaként is helyállva – ezt a pályát választani mennyiben jelent nehézséget? Mennyire foglalkoztatta az a tény, hogy immár ötven éve vannak ordinált női elődei, akiknek a nyomába léphet?

– Sokszor megkaptam a kérdést, hogy ha lelkész leszek, lehet-e majd családom. Azt gondolom, hogy a lelkézi hivatásban, akárcsak az Istennek szolgáló életben minden területen, megtalálható akár a női, akár a férfihangsúly. Nem is a saját női nemem a fontos, hanem az, ahogyan az Úr felhasználja. Tehát az eszközlétem a hangsúlyos ebben a szolgálatban.

– Hallgatóként miként látja, milyen az együttműködés az egyetemen a tanárok és a hallgatók között?

– Érdekes, izgalmas és inspiráló. Nagyon megtisztelő volt, amikor rögtön első éves korunkban az oktatók közültek: kollégaként tekintenek ránk, és ez egyfajta kölcsönös tiszteletet, elfogadást adott mindkét fél számára. Az egyetemen műhelymunka zajlik, ami azt jelenti, hogy egyes témákat többször körbejárunk, mindenkinek lehetősége van elmondani a saját véleményét, élet- és hittapasztalatait, meglátásait. Ezeket közös erővel tudjuk formálni, végiggondolni, hogy vajon helytálló, elfogadható-e evangélikus tanításunk szempontjából.

– Formálódik-e már, hogy hol szeretne majd szolgálni?

– Ezt a kérdést az elmúlt időszakban nagyon sokszor megkaptam. Úgy gondolom, hogy a lelkézi szolgálat területén ez emberi szemszögből teljesen kiszámíthatatlan. A Szentlélek majd kimunkálja a püspök úrban azt, hogy hova fog küldeni a megfelelő pillanatban, így sem elvárásom, sem elképzelésem nincsen. Abban vagyok megerősödve, hogy akárhova kerülök, ott nekem a legjobb lesz.

– Dr. Orosz Gábor Viktort nemrégiben avatták az egyetem professzorává. Önt hogyan hívta el Isten a lelkézi pályára?

– Hittantáborokban, nyári táborokban sok olyan pozitív benyomás ért, ami máshol nem. Viszont el kell mondanom: én tizenhét éves koromban kezdtem el egyáltalán a keresztyénséggel foglalkozni, úgyhogy elsőre föl sem vettem az Evangélikus Teológiai Akadémiára, kétszer kellett nekifutnom. Nagyon sokat kérdeztem a lelkészeimtől, Laborczi

Gézától, Sztankó Gyöngyitől, és bennük fogalmazódott meg, hogy nem kellene-e a teológiára mennem, de nekem nem szóltak róla. Érdekes, hogy bennem pedig ezzel párhuzamosan érett meg, hogy milyen jó lenne teológiát tanulni. Egy közös ismerősünkhöz eljutott mind a két információ, nála összeért, és ő ezt elmondta nekem, így jelentkeztem. Egyébként régész szerettem volna lenni.

– A rendszeres teológiai tanszéken a lényeg keresésére tanítja a hallgatóit. Mit jelent ez?

– Stráner Vilmos, a hajdani soproni evangélikus teológiai fakultás dékánja az egyik évnyitói beszédében azt mondta, hogy a régi hitet a jelen talaján kell növesztetni és virágoztatni. Ez a lényeg: hogy megtaláljuk a keresztyény igazságnak, az evangéliumnak a jelentését a jelen kontextusban, és azokat a releváns gondolatokat, amelyek segítenek abban, hogy értelmezzük azt a világot, amiben élünk. A teológiára egyrészt úgy tekintek, mint valóságértelmezésre, másrészt pedig úgy, mint ami a legmodernebb tudomány. Az utóbbi évtizedekben historizálni akarták a teológiát, holott jövőorientált tudomány. Az eszkatológiából, vagyis a teológiának a végidőkről szóló részéből tudjuk: a Bibliában, bár archaikus formában, de éppen a jövőbe kapunk betekintést, és ez a jövő alakítja a jelenünket.

– Ha az eszkatológiát említette: mennyire éljük már most, a jelenben a jövőt?

– Talán Dietrich Bonhoeffer mondta egyszer, hogy nem lehet fél lábbal a túlvilágon állni, a másik lábunkkal pedig itt, hanem teljesen jelen kell lennünk ebben a valóságban. Azt gondolom, úgy kell jelen lennünk az e világi körülmények között – amelyek nem könnyűek mostanában –, hogy a jövő világossága az, ami megvilágítja az életünket, annak értelmét, az utunkat. Csak így lehet előrefelé tartani.

– Száz tanév, illetve 1557-től máig négyszázhatvanöt év. Adódik a kérdés: itt, az egyetemen, ahol oktatók és hallgatók egyaránt találkoznak a változatlannal és a változóval, az örökkel és az aktuálissal, mi ma a feladat, a kötelesség, a küldetés? Konzerválni vagy megújítani?

– Paul Tillich fogalmazza meg nagyon szépen, hogy Istennek az örök érvényű igazságát a jelenben kell megszólaltatnunk. Nemcsak arra van küldetésünk,

hogy konzerváljunk, megtartsuk a keresztyény igazságot és azokat a dogmákat, amelyeket korábban az eleink megvallottak, és lényegesnek tartottak, hanem ezt a mai kor feltételei között kell kibontani úgy, hogy kortársaink is meghallják, s valóban evangélium legyen a számukra. Ha egyszerűen azt mondjuk, hogy a mai ember bűnös, akkor ő ebből semmit sem ért. De ha úgy fogalmazunk, hogy elidegene-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

dett az ember, akkor azt rögtön mindenki megérti. Idegenség önmagamtól, a másik embertől, Istentől. Így is lehet a bűnről beszélni. Amikor száz évet említünk, és a teológiának a szépségéről, megújulásáról szólunk, akkor számunkra, oktatók számára nagyon fontosak azok a kérdések, amiket a hallgatók tesznek föl. Egészen újszerű kérdéseik vannak, ezekből pedig a tanárok is sokat tanulhatnak. Itt az egyetemen tényleg kreatív műhelymunka zajlik – reménység szerint a tanárok is inspirálják a hallgatókat, de az biztos, hogy a hallgatók inspirálják a tanáraikat.

■ S.-K. D. – H. T.

Hiszek egy interaktív Istenben

Jn 12,44–55

Hiszek egy interaktív Istenben, aki Atya. Hagyja, hogy sírjak, de azt nem, hogy a könnyeim a semmiért a semmibe hulljanak. A gyermeksírással kezdődik minden. Maga az interakció is. Szülő-gyermek relációban csakúgy, mint Isten és az ember kapcsolatában. Ha a baba sír, nem sír hiába. Valamiért, valakiért sír. A sírás csodája bizonyíték arra, hogy értelme van a könnyeknek, hogy ami értelmetlenségnek tűnik sokak számára, az valójában az Isten szemében csoda, vagy hogy a képnél maradjak: Isten szemében könny.

És ha az ember már nemcsak sír, de beszél, kiabál, suttog, dicsekszik, hazudik, igazat mond, nevet, sót kacag, panaszkodik és sóhajt, imádkozik és énekel, füttyül, vagy éppen csak utánozza a teremtett világ hangjait, akkor is: ott van az Isten szemében a könny. Ha az ember siratja, akit elvesztett – a rokont, a barátot, a szerelmet, a társat, az ártatlanok halálát Ukrajnában, Szomáliában vagy éppen Magyarországon –, ha az ember siratja a saját életét, a saját mulandóságát, hitének törékenységét, akkor is: ott van az Isten szemében a könny.

Mert ő együtt sír velünk, mint egy szülő a gyermekért, mint egy gyermek a szülőért. Mint Jézus Lázárért vagy éppen Jeruzsálemért. Mert Isten interaktív Isten, aki ott és akkor empatikus, ahol és amikor arra a legnagyobb szükség van. Mint az ártatlan babaember, mint szenvedő felnőtt ember, mint a sokszor belül zokogó idős ember: az Örökkévaló sohasem sír hiába.

Hiszek egy interaktív Istenben, aki Fiú. Világosságot hozott, hogy ne legyen sötét a világ, hogy ne legyen sötét az ember. Ő, a názáreti ács fia egyszer és mindenkorra biztosította követőinek a megfelelő fényviszonyokat a tisztánlátás végett. Hogy meglássuk azt, ami van. Őt, aki van. Isten ugyanis nyílt lapokkal játszik, és nekünk az a kegyelem adatott Jézusban, hogy mi is

hasonlóképpen tegyünk. Ha képesek vagyunk jól élni a tisztánlátás képességével, egy új világ tárulhat fel előttünk, új megvilágításba kerülhet minden és mindenki.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: GALINA YAROVAJA / PEXELS.COM

Jézus nagyon sok szomorú és kétségbeesett, reménytelen és csalódott, elnyomott és megalázott emberrel találkozott földi életében. A társadalom és a vallás kéz a kézben szorította ki ezeket az embereket a közösségi élet peremére. Nemkívánatos személyek voltak, mert nem feleltek meg a társadalmi és vallási elit szabályrendszerének. Prostitúáltak, betegek, vámszedők, szegények, nők, gyermekek, elesettek, kisebbségben vagy hátrányos helyzetben élők. Ők azok, akiket a Biblia kicsinyeknek mond. Ma meg úgy mondhatnánk: diszkrimináltak, hajléktalanok, menekültek, kiszolgáltatott helyzetben élők, akiknek végérvényesen elveszett munkájuk, szerettük, minden reményük és céljuk. Egyre többen vannak ma is, tapasztaljuk.

Jézus akkor is, és ma is: hozzájuk jött. Nekik szólt. Meghirdette az Isten országát, ahol csak az számít, hogy ki vagy. Aki ennek az irgalmas Mesternek, Úrnak hinni tud, megismerheti, milyen is az Isten valójában. Aki Jézust, a világ világosságát látja, az megláthatja azt, aki elküldte őt. Boldogok, akik világosan látják, hogyan lehet világosan látni.

Hiszek egy interaktív Istenben, aki Szentlélek. Vigasztal, értelmes életcélokat ad. Gondolkodó és kritikus hit felé vonz, ahogyan az anyamadar húzza be fiókáit a szárnya alá. Nem terhet rak ránk, hanem elveszi azt, amit cipelünk. Nincs nagyobb reménység annál, mint hogy ő velünk van, velünk marad, és a feltétel nélküli szeretet felé terel.

Dosztojevszkijnek az *Egy nevetséges ember álma* című novellája nagyon szépen tárja eléink ezt. A történet főszereplője önmagát tartja a legjelentéktelenebb embernek a világon. Számára minden mindegy, és öngyilkosságot tervez végrehajtani egy éjjelen, amikor is séta közben egy kislány segítséget kér tőle. Főhősünk elzavarja őt, mivel abban tudatban él, hogy számára már semmi és senki nem számít, irreleváns, hogy kivel mi történik ezen a földön.

Otthonába érve viszont, még mielőtt megkísérelné az öngyilkosságot, elalszik, és álmában egy paradicsomi világba jut el, ahol létező valóság a feltétel nélküli szeretet. Rádöbben, hogy ő az elhagyott Földet mindennél jobban szereti, az összes hibájával és tévedésével együtt. Bár az álomban az ő megjelenésével felborul az álomvilág ideája, amikor felébred, úgy érzi, hogy a földön neki azt a kezdetben, az álomban látott idilli állapotot kell hirdetnie. Ennek első lépéseként – a novella ezzel a gondolattal ér véget – megkeresi a segítségért esdeklő kislányt. Micsoda hitvallás ez! Hitvallás pedig nincsen szeretet nélkül.

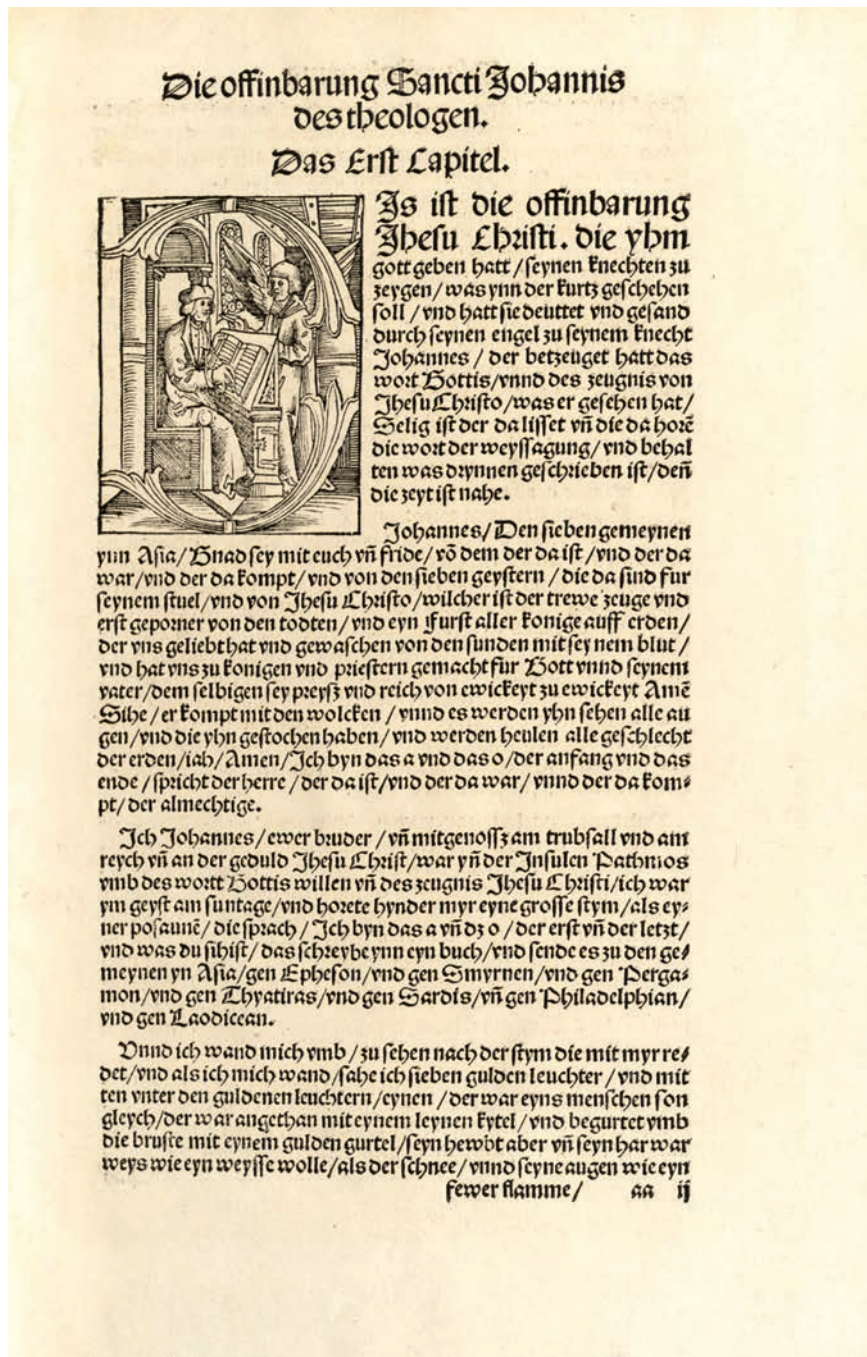
■ GÁNC S TAMÁS

A REFORMÁCIÓ ÜNNEPÉRE

Luther bibliafordítása a Gutenberg-galaxisban

Ötszáz éves a Septembertestament

Luther Márton német Újszövetség-fordításának 1522-ben megjelent első kiadása széles körben Septembertestament néven lett ismert. Nem csak a kiadás viszonylag magas példányszámával – mintegy háromezer példány került ki a nyomdából – vagy a fordításnak a német irodalmi nyelv fejlődésére gyakorolt különleges hatásával magyarázható a kutatók évszázados kiemelt figyelme a mű iránt. Ezekon kívül a kiadvány kivételes nyomdai kiállítása is megérdemli, hogy fontos következtetéseket vonjunk le belőle a németországi reformációra vonatkozóan.

Amikor német bibliafordításának első részletét sajtó alá bocsátotta, Luther már közismert és a nyomdászok által körüludvarolt szerző volt, akinek a művei minden kiadó számára gyors terjesztést és biztos bevételt jelentettek. Mivel kézirataiért nem kért honoráriumot, soha nem volt probléma számára, hogy műveinek kiadót találjon. Ez az előnyös alkupozíció bele-szólást biztosított Luthernek a kiadványok nyomdai kiállításának kérdéseibe és egyéb kiadói döntésekbe – példányszám, időzítés, technikai megoldások –, ami a korra még egyáltalán nem volt jellemző.

A német Újszövetség kiadásával Luther nagy ívű projektbe kezdett, mely egészen haláláig elkísérte, ez pedig az eredeti szövegekhez lehetőleg hű, tartalmilag koherens, nyelviileg pedig igényes német bibliakiadás terve volt. Ez a program nemcsak a *sola Scriptura* elv megtámogatására szolgált, azaz hogy hitkérdésekben kizárólag az Írás tekintélye legyen mérvadó, hanem az egyetemes papság gondolatával is szorosan összefüggött, hiszen többek között a biblia-olvasás révén kapott minden hívő lehetőséget arra, hogy (intézményes közvetítés nélkül) közvetlen kapcsolatba lépjen Istennel.

A NYOMTATÁS EVIDENCIA

A könyvnyomtatás évtizedekkel korábbi feltalálása teremtette meg a technikai lehetőséget az írásbeli információk sokszorosítására – szinte korlátlan mértékben. ►

A Jelenések könyvének iniciáléval díszített kezdőoldala Luther Újszövetség-fordításának 1522-es első kiadásában

A nyomtatás a szövegeknek (azaz felismeréseknek, nézeteknek és véleményeknek) egyrészt pontos reprodukálását, másrészt tömeges terítését biztosította. Ez mind a szerzőknek, mind az olvasóknak közös érdeke volt, hiszen ezzel az információk terjesztése is, és az ezekhez való hozzáférés is hihetetlenül leegyszerűsödött. A sokszorosítás szerepéhez Luther korában egy további funkció társult, mely a könyvnyomtatást a reformátor kezében hatékony fegyverré tette: a nyomtatott könyvkultúra éppen ezekben az évtizedekben hozott létre egy európai értelmiségi hálózatot, az írástudók közösségét (*res publica litteraria*). Akár a szellemi nagyságok, akár az ismeretlen röpiratszerzők vagy egyszerű olvasók közötti kölcsönös kommunikáció gyorsabb és intenzívebb lett.

Luther nemzedéke számára a nyomtatás már evidenciának számított. Bár a kéziratos kultúra sem tűnt el (még mindig a kézzel való másolás jelentette a leggyorsabb sokszorosítási technikát, akár teljes nyomtatott műveket is lemásoltak vagy lemásoltattak maguknak az olvasók), de Luther mindennapjait és alkotói tevékenységét az új tipográfiai lehetőségek határozták meg. Elsőként Luther nemzedéke profitált a könyvnyomtatásnak köszönhető információáradatból, és vett részt tudatosan az információk áramoltatásában.

Ezzel a ténnyel a reformátor tisztában volt, és írásaiban világosan reflektált is rá: „Azt is kérem, hogy ki-ki vegye tekintetbe: valószínűleg nem mindenki veszi olyan komolyan a Bibliát, mint mi itt Wittenbergben, akiknek elsőként adatott meg a kegyelem, hogy Isten igéjét ismét hamisítatlanul és tisztán hozzuk napvilágra.” Egy 1539-es asztali beszélgetésében még ennél is konkrétan fejezte ki magát: „Most minden tudomány ragyog és virágzik. Isten ezért ajándékozta nekünk a könyvnyomtatást, különösképpen a pápa megdöntésére.” Luther pontosan felismerte, hogy csak a nyomtatás teremtette tömegkommunikációs hálózat teszi lehetővé a két említett teológiai elv (a szentírási elv és az egyetemes papság) átültetését a gyakorlatba: az Isten igéjéhez való szükséges és közvetlen hozzáférést.

A WARTBURGI ÍRÁSZTALTÓL A WITTENBERGI NYOMDÁIG

Luther döntésében, hogy az *Újszövetség*gel kezdje a fordítást, valószínűleg teológiai szempontok is szerepet játszottak, de a vi-

szonylag egyszerűbb nyelvi kihívás és a rövidebb terjedelmű is. A munka elkezdésére a kényszerű wartburgi tartózkodás kínált kedvező alkalmat. Leveleiből világosan rekonstruálható, hogy a fordítás ötlete csak wittenbergi titkos villámátogatása során fogant meg, az ötletgazda pedig Philipp Melanchthon lehetett.

Wartburgi elszigeteltségében ugyan nem számíthatott wittenbergi munkatársainak a segítségére, mégis tizenegy hét alatt elkészült az első, nyers változattal. Ebben a hihetetlen teljesítményben szintén valamilyen szerepet játszott a könyvnyomtatás, hiszen száműzetésében is rendelkezésére állt néhány nyomtatott segédeszköz, melyek között Erasmus görög *Újszövetsége* volt a legfontosabb: ennek 1519-es második kiadását használta Luther.

A *Septembertestament* nyomdai kiállításában nem találunk semmi szokatlant vagy rendkívülit. Fólióméret, kiváló tipográfiával és hagyományos díszítésekkel, melyek a korábban megjelent bibliakiadásokra emlékeztetnek.

Noha a kiadás folyamatáról és a szükségszerű feladatfelosztásról nincsenek pontos adataink, a következő eljárás rekonstruálható. Luther és Cranach Albrecht Dürer fametszetsorozatát választotta mintának az egész oldalas apokaliptikus illusztrációkhoz. Míg Luthert az ábrázolások tartalmi üzenete, addig Cranachot esztétikai koncepciójuk foglalkoztatta. Szemléletmódot a címlap is Luther elképzelései szerint készült el, hiszen „idegen név nélkül” jelent meg („Valóban méltó és illő volna, hogy e könyv minden előszó és idegen név nélkül adassék ki, egyedül a maga nevét és szavait viselve” – írja az előszóban), és csak *A német Újtestamentum* feliratot tartalmazza a nyomdahellyel: „Wittenberg”. E hangsúlyozott szerénység ellenére már a kortársak „Luther-Bibliának” nevezték a könyvet.

TARTALMI INNOVÁCIÓK

A szakirodalom egybehangzó ítélete szerint Luther új műfajt teremtett előszóival. A tartalmi összefoglalókon túl az értelmezés kérdéseivel is foglalkozott, sőt a későbbi bevezetéstudomány csirái is megjelentek nála.

Bámulatra méltó Luther őszintesége, mellyel bibliai előszóit írja. Nem leplezi sem tanácsstalanságát, sem kételyeit, sem fenntartásait; gyöngyeit sem tartja meg magának, hanem odaborít mindent nagykorúnak tekintett olvasója elé. A Szentírá-

son belül különbséget tesz abban, hogy az Krisztus (vagy Isten, a próféták, az apostolok stb.) szavait közvetíti-e, vagy tetteiről számol-e be. Számára az első a lényeges, a történeti beszámolókat csak az igehirdetés szükséges kísérőinek, másodlagos jelentőségűeknek tartja. Jézusnak tehát bármily csodás körülmények között történt megjelenése nem ért fel azzal a pár szóval, amelyet kimondott.

VIZUÁLIS CSAPÁSMÉRÉS A JELENÉSEK A KÖNYVÉBEN

Mint említettem, első látásra a *Septembertestament* kiállítása konvencionálisnak hat, a német bibliakiadásokra vagy a humanista kiadványokra emlékeztet, semmi külső jele annak a teológiai és nyelvi innovációnak, amely a lapjain rejtőzik. Beható vizsgálat után is főleg az apokaliptikus ábrázolás és ennek Antikrisztus-koncepciója az, ami látványosan szétfeszíti a megszokott kereteket.

Tekintve azt a körülményt, hogy Luther közismerten milyen ellentmondásos viszonyt alakított ki a képekhez, felmerül a kérdés, hogy az illusztrációk mennyire tükrözik Luther és mennyire Cranach elképzeléseit. Luther meghatározó szerepe mellett szól az a tény, hogy ő a nyomdai kiállítás más kérdéseibe is döntő módon szól bele. Nagyon tudatosan bánt a tipográfiai eszközökkel, melyekkel nemcsak az olvasót kívánta befolyásolni, hanem saját véleményét, értékítéletét is – különösebb hatáskeltés nélkül – kifejezni. Ha figyelembe vesszük, hogy Luther az ilyen technikai kérdésekben is következetesen érvényesítette a maga teológiai szempontjait, valószínűtlennek tűnik, hogy az egész oldalas fametszetek ikonográfiáját teljesen rábízta volna Cranach ízlésére.

Ha összehasonlítjuk Cranach apokaliptikus metszeteit a Dürer-féle előképekkel, akkor megint csak Luther meghatározó befolyását figyelhetjük meg. Feltűnő, hogy a Cranach-képek alárendelik magukat a szövegnek, és a *Jelenések könyvét* Luther felfogása szerint próféciaként, azaz a kereszténység történeteként szemlélik. A Cranach-ábrázolás kifejezetten aktualizáló, a jelen visszaéléseire fókuszál. A tengerből feljövő fenevad és a babiloni parázna félreérthetetlenül viseli a pápai tiarát, és a paráznát imádó figurákban is kortársakat lehet felismerni: királyt, fejedelmet és szerzetest. A Cranach-illusztrációk meg

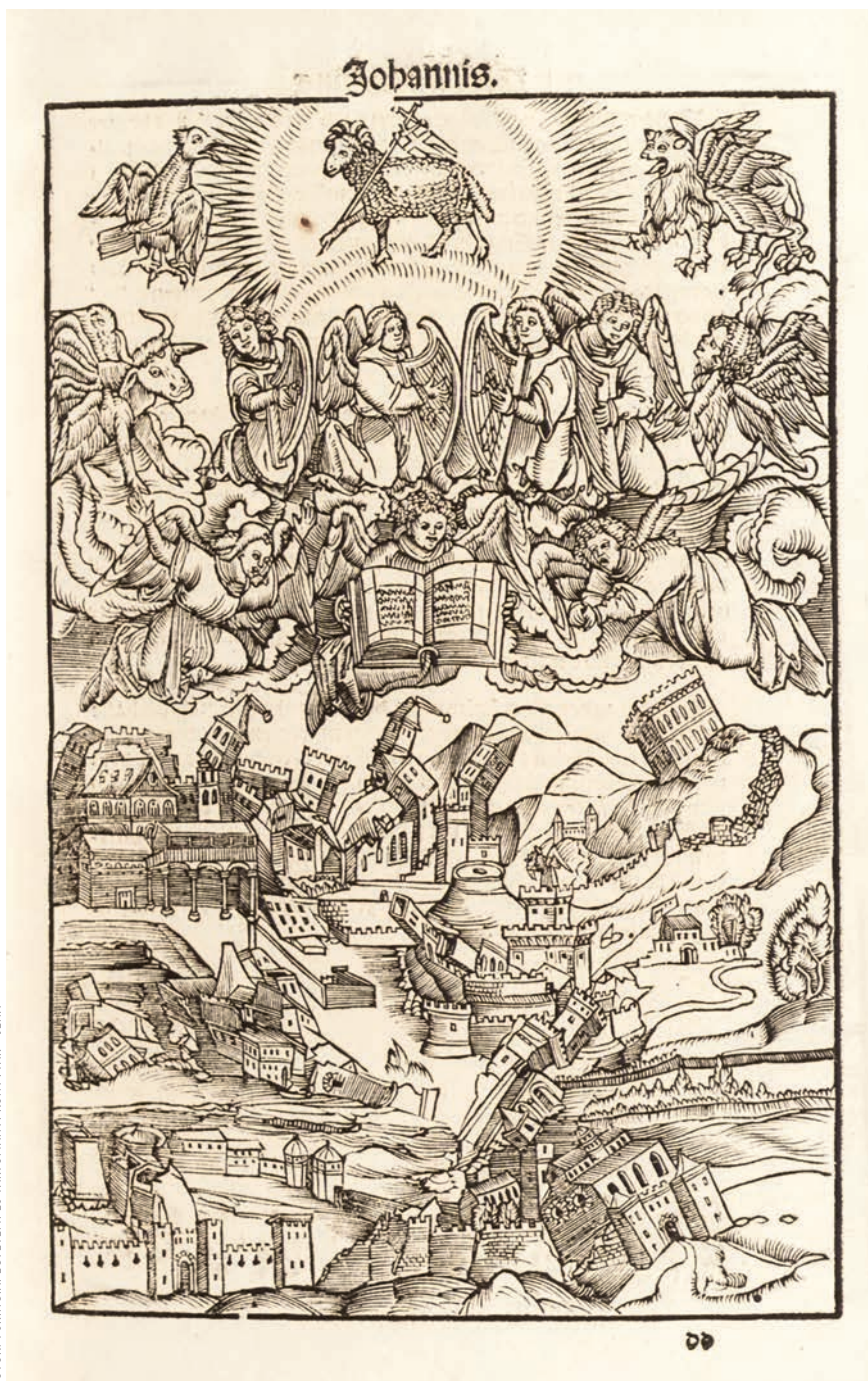
sem próbálnak versenyezni a Dürer-műalkotásokkal, egyértelműen a széles körű elérést, a tömegkommunikációt szolgálják. Hogy ebben milyen hatékonyak voltak, azt jól mutatja a reakció, az a botrány, melyhez vezettek. (A két említett figura fejeéről a nagy felháborodás miatt az ugyancsak 1522-ben megjelent második, javított kiadásban, a *Dezembertestamentben* el is kellett tüntetni a pápai tiarát, egy aroncskoronával helyettesítve.)

A nyomtatott kép népszerű médiumnak bizonyult. És itt már nem a *Biblia pauperum* jelenségről, az írástudatlankok megszólításáról van szó, hiszen az apokalipszisillusztrációk sokkal inkább az olvasóközönséget célozták meg. A nyomtatott kép egyformán szólt minden társadalmi réteghez, ugyanolyan alkalmas volt a szórakoztatásra vagy az ellenfél gyalázására, mint Isten igéjének a terjesztésére.

De még Cranach metszeteit is meghatározta az a reformatori vita, mely az ige és a kép versengéséről, elsőbbségéről szólt. A német reformátorok többsége osztotta azt az aggodalmat, hogy a vallási ábrázolások, melyek sokkal inkább hatnak az érzelmre, mint az értelemre, észrevétlenül is pápista nézeteket terjesztenek, illetve megerősítik a nép körében a középkori vallásosság öröklött elemeit. A bibliakiadásban Luther többféle stratégiával próbálta elhárítani ezt a veszélyt. Egyrészt megpróbálta a szöveget ugyanolyan könnyen emészthetővé tenni, mint a képeket. Közvetlensége, kifejező és erőteljes nyelve azzal a hatékonysággal szólít meg, amelyre korábban csak képek voltak képesek. Másrészt a vizuális kommunikáció hagyományos gyakorlatát nem viszszaeszközölt, hanem inkább a reformáció szolgálatába állította.

A NYILVÁNOSSÁG ÉS A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN

Eredeti szándéka szerint Luther a *Septembertestament* kiadásával önálló, közvetlen hozzáférést biztosított az egyszerű hívő számára az üdvösség és az igaz hit egyedüli forrásához. Olyan keresletet elégített ki, melyet részben ő maga teremtett olvasói és követői körében. A bibliafordítás a teológiai információéhséget igyekezett csillapítani, és a hatás nem is maradt el. Az 1523–1525 között megjelent röpiratoknak már a kétharmada Luther fordításában idézi a Bibliát. A reformátor ezzel

A Jelenések könyvének 14. fejezetéhez készített fametszet – id. Lucas Cranach műve

nemcsak a pápai tanítóhivatal tekintélyét kérdőjelezte meg, hanem teológiáját végérvényesen összekötötte a nyomtatott szó médiumával.

Pályája végén pedig Luther az általa sajtó alá bocsátott utolsó teljes Biblia élén mintegy elvi végrendeletként intézi szavait az utókorhoz: „Mert nem remélem, hogy az életben még egyszer át tudnám nézni a Bibliát. S ha élnék is még addig, már túlon túl gyenge vagyok ehhez a feladathoz. [...] Reméljük, hogy utódaink a későbbi kiadásokban ugyanilyen lelkiismeretesen járnak el, hogy munkánk makulátlan és csorbítatlan maradjon. Mi is ilyen hiven és gazdagon tártuk föl és adtuk át minden kereszténynek, kapzsiság,

haszonlesés és nyerészkedés nélkül (ezzel Krisztusban dicsekedhetünk). És hogy eközben mit izzadtunk, szorgoskodtunk és kísérleteztünk, azt nem ismeri más, mint akitől ezeket az adományokat kaptuk, és aki velünk, méltatlan, nyomorult, szegény eszközökkel ezt a művet létrehozta. Egyedül övé legyen a dicsőség, dicséret és hála mindörökké, ámen!”

■ CSEPREGI ZOLTÁN

A szerző egyháztörténész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora.

Az írás teljes terjedelmében olvasható a *Keresztyén Igazság* folyóirat 2022/3. számában.

A REFORMÁCIÓ ÜNNEPÉRE

Tűzben próbált arany

A hitvalló kereszténység a kezdetek óta rendre nem az egyértelműsége, hanem az ellentmondásai miatt tűnt fel az emberiség látóhatárán. Jézus tanítása, az apostolok és az egyházatyák igehirdetése, a hitújítók számos tétele, egy-egy figyelemre méltó mai szentbeszéd inkább paradox, mint ortodox hatású. Utóbbi a régi szokásokhoz csökönnyösen ragaszkodót, előbbi az önmagának látszólag ellentmondót, az úgyszólván lehetetlent jelenti.

ELLENTÉTEK BEN
REJLŐ TITOK

Az Újszövetségben, Péter első levelében különösen feltűnő a paradox érvéles: a levélíró a szenvedésekben az örömről emlékeztet; az üldözötteknek a szabadság távlatát kínálja; a látható világban a láthatatlan Istenre építő bizalomra hivatkozik (1Pt 1,3–9).

Az ellentétek kiélezése Jézus hangvételétől sem idegen: ő boldognak mondja a szegényeket, a vigaszra vágyókat, az igazságtalanság áldozatait (Mt 5,3–10). Állítja, hogy „boldogok vagytok, amikor gyűlölnék titeket az emberek, és amikor kiközösítenek, gyaláznak benneteket” (Lk 6,22). Arra bátorítja az embert, hogy aki arcul üti jobb felől, annak tartsa oda az arca másik felét is, ha pedig valaki el akarja venni az alsóruháját, engedje át neki a felsőt is. Olyan „esztelenségre” ösztönöz, hogy „szeressétek ellenségeiteket” (Mt 5,39–44).

Mindezek az erények valóban inkább furcsák, mint maradiak. A keresztény hit képtelenségét Luther is az ellentétekben rejlő titokként értelmezi. Egy újszövetségi levél-magyarázatban rámutat arra, hogy Krisztus születésében és halálában Isten elrejtetten cselekszik. Szaglászó kopóként vagy nagyítóval a szeme előtt az ember nem tudja nyomon követni Isten ténykedését. Azt csak az ellentmondások álcája alatt, *sub contraria speciae* mérheti fel a vizsla gondolat. Az oksági összefüggéseken tájékozódó embernek ostobaság lehet az apostol gondolatmenete Krisztusról: szeretitek,

pedig nem láttátok; hisztek benne, bár most sem látjátok; örvendeztek, noha megszorodtatok; készen áll az üdvösség, hogy nyilvánvalóvá legyen az utolsó időben (1Pt 1,3–9).

ÚJONNAN SZÜLETÉS

Nehéz tudatosítani, hogy keresztény értelmezésben a jövő nem kizárólag időbeli fogalom, amint a kereszténység „mennyeisége” sem határozható meg pusztán földi viszonylatban; a hit súlyának mértékegy-

sége isteni beosztást kíván. A keresztény ember a jelen tényeit minden időben *sub speciae aeternitatis*, vagyis az örökkévalóság, a tértől és az időtől való függetlenség felől közelíti meg. A bőrünkön tapasztalható ellentmondásokat csak a Krisztus feltámadásából erőt merítő reménység, más szóval a most folyó időt a mennyei jövővel párba állító isteni hatalom oldhatja fel (1Pt 1,3b.5). A feltámadott Krisztus által megteremtett közösség pedig olyan hatást gyakorol az ember életére, ame-

lyet bibliai módon az újonnan születés szóképevel lehet a legszemléletesebben kifejezni (Jn 3,7; 1Pt 1,3).

A Krisztus feltámadásából táplálkozó reményhez ugyanakkor tettek is társulnak. Meg kell dolgoznunk azért, hogy ki ne ábránduljunk, és ne érjen bennünket

hívják: beletörődésnek, kiegyezésnek, fennköltebben megbékélésnek, kevésbé tapintatosan hitehagyásnak.

A levélíró apostol ellenben azzal vigasztal, hogy a Krisztushoz láncolt remény sohasem hal meg. Ha porba hullik is, halála az elvetett mag sorsához hasonló: életet rejt magában, a felnövekedés és a megerősödés ígéretét (1Pt 1,6–7.21). Éppen ezért a keresztény jövőendő soha nem köt alkut a jelennel. Képes arra, hogy fölébe emelkedjen a történelmi adottságoknak, és inkább Istennel működik együtt céljai elérésében, semmint az emberekkel.

TAVASZT IDÉZŐ REFORMÁCIÓ

2022-ben a reformáció ünnepéhez érkezve okkal kérdezhetünk rá arra, hogy meddig növekszik, mire korlátozódik, milyen határidejű a reménységünk. Meghal-e, vagy életben marad, ha különféle kísértések között megszorodunk (1Pt 1,6)?

Az a vád semmiképpen sem érhetette Péter első levelének szerzőjét, hogy ne számolt volna korának történelmi tényeivel és a látókörében élő gyülekezetek sorsával. A helyzetet azonban alighanem még keresztény testvérei számára is meglepően értékelte: „...röviden írtam, bátorítva titeket [...], hogy az az Isten igazi kegyelme, amelyben álltok.” (1Pt 5,12)

A keresztényeket sújtó szomorúságok és kísértések, az emberek tudatlansága, az engedetlenség és a szeretetlenség, de még a halál sem akadályozhatja meg Istent a maga akaratának érvényre juttatásában! A népszámlálás adatai, a gáz- és a villany-számlák összegei, az élelmiszerek árai, a fizetések és a nyugdíjak mértéke ne tereljék el a figyelmünket hitünk céljáról, lelkünk üdvösségéről (1Pt 1,9)! Földi életünk javaiért fáradozó igyekezetünknek égi örökségünk ne váljon áldozatává!

Jószerevével nem volt még mit az utókorra hagyni, az apostol ennek ellenére úgy észlelte, hogy a keresztények jussa feltűnően szeplősödött és hervadozott (1Pt 1,4). A hibák és a veszteségek azonban nem feledtethették, hogy Krisztus követőinek a mennyben fenntartott, el nem múló örökségük van. Az Isten által ígért jövőendő nemhogy váratna magára, az nemhogy elkezdődött volna, hanem minden csalóka látszat ellenére készen van, és értékesebb az aranynál is (1Pt 1,7).

„Az idő megráncosíthatja a bőrt, de az érdeklődés elvesztése számít igazán, mert

ha az nincs, az a lelket is megráncosíthatja. Én pedig nagyon figyelek arra, hogy a lelkem fiatalságát megtartsam” – nyilatkozta nemrégiben az egykor népszerű televíziós műsorvezető, Kudlik Júlia. Az életévek növekedésével arányosan halványuló rivaldafény hiánya, úgy tűnik, nem borította sötétbe a korábbi csillagot. Mondataiból kiderül, hogy „a hit, a tiszta láng” (EÉ 257,1) nem hunyt ki a képernyőről hajdan leköszönt tévés személyiség szívében.

Mi történt volna a kereszténységgel, ha vértanúival együtt elveszítette volna a követendő céljait is? Hol tartanánk ma, ha a pénz elértéktelenedésével együtt időről időre a kereszténység szellemi kincsei is elértéktelenedtek volna? Mi lenne velünk, ha értelmetlennek találnánk munkánk eredményét, eszményeink pedig álmokhoz lennének hasonlóvá? A forgó időben a gyülekezetek tagjainak életre szóló ajándékot kínáló apostol így fogalmaz: „...minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull, de az Úr beszéde megmarad örökké.” (1Pt 1,24–25)

Életének alkonyán a sorsával dacoló Ady sem hódolt be a sötétségnek, hanem a tavaszt idézve a Tűz márciusáról énekelt, és ifjú testvéreit szólította. Mivel mindaddig gyakran megégette magát, tudhatta, hogy a tűz egyrészt megtisztít, másrészt – jelképesen – az életre hevít és a jövőre ösztönöz. 2022 októberének és novemberének fordulóján, az idő mindenhatóságát meghazudtolva, bátran borítsuk fel a naptári rendünket, és paradox módon lapozzunk együtt a költővel hitünk tavaszához (A Tűz márciusa):

*Úgy nézettek szét, hogy ma még semmi sincs,
Csak majmolás, ál-úrság és gaz bírság
S mégis, lám, ti vagytok a fiatalok
S mégis, sír-mélyről látom sikereitek:
Holnap talán könnyebb lesz a mártírság.*

[...]

*De Tűz és Tűz, én ifjú testvéreim,
Jaj, a Tüzet ne hagyjátok kihalni,
Az Élet szent okokból élni akar
S ha Magyarországra dob ki valakit,
Annak százszorta inkább kell akarni.*

■ BÁCSKAI KÁROLY

.....
A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének docense.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: ALEX BLAMAN / UNSPLASH.COM

végül csalódás! A gazdálkodó ember nem tétlenül várja a termést, hanem szorgoskodva szemléli a természet erejét. A keresztény reménység mindig tevékeny. Nem fullad általánosságokba, hanem él, növekszik és erősödik. Bizonyos, hogy a kereszténység legjobbjai soha nem építettek légvárakat. Az apostolok és a reformátorok világosan láthatták a maguk idejében, mivel jár az, ha meghal a reménység. Tudták, hogy a halott reménység már nem reménység többé. Másnak

Hitvallás a haláltáborban

Három hete kapta intézetünk a szomszédos oldalon látható képet. A Sztéhlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat kistarcsai házában lakó asszony ajándékozta a dolgozóknak. Elmondása szerint a rajz az 1940-es évek első felében készült Auschwitzban, a koncentrációs tábor egyik barakkjában. Az e világi pokolban, a lét-nemlét határán, igazi mélyponton született meg a grafika, amely Jézus passziójának egy pillanatát, állomását jeleníti meg.

A művész (Mayer Alajos?) a rendelkezésre álló eszközökkel készítette remekművét. Tükörben nézve önmagát, saját vonásait rajzolta bele a golgotai történetbe, illetve Krisztus kereszthalálát a saját jelenébe. Mintha ez lenne a krízisben lévő ember ábrázolásának üzenete: az ő élete bennem, az enyém őbenne.

A jézusi szavak, bár más kontextusban, más céllal hangzottak el, különleges értelmet nyernek, amikor szemlélem a képet: „...amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.” (Lk 6,45) A grafika nem egy történelmi eseményt ábrázol csupán, hanem a Mindenható csodáját mutatja meg, azt, hogyan munkálkodik bennünk. Az Isten története jelenik meg számomra, ahogyan az elembertelenedett, halálközeli helyzetben ez a hitvallás megszületett. A vele történt találkozás volt az, ami a művészt arra indította, hogy életének esetlegesen utolsó képén, a testamentumán ezt a jézusi közelséget jelenítse meg. Hitvallás, evangélium ez mindannyiunk számára.

Szükségünk is van rá, hiszen krízisekkel teli világban élünk. Nem is olyan régen láttuk a világvárvány pusztítását családjainkban és szélesebb közösségünkben is. A „post-Covid-tünet” kifejezést még csak most tanuljuk, érzékeljük, de újabb tragédiaként rohant meg bennünket a szomszédos országban dúló háború. Sejtjük a ránk váró, eljövendő ínséget, amelynek jelei már ott mutatkoznak a boltok árcéduláin, a benzinkutaknál, a rezsicsekken. Mindezek világméretű történések, és még nem is említettem mindezek mellett az egyéni, személyes mélységeinket.

Mindannyiunkban ott bujkál a félelem, a szorongás. Rémisztőnek tűnik a helyzetünk, és az is. Annak ellenére az, hogy az emberiség mindig is ezt élte meg. Sosem létezett aranykor: fájdalom, háború, be-

tegség, félelem nélküli lét nem volt. A világunk – az első bűneset óta – mindig is a krízisek világa volt. Az érintettségünk az, ami elviselhetetlenné, fájdalomossá teszi a valóságot. Voltaképpen mindaz, amit megélünk, a mi jelenünk, a mi krízisünk. Azért hatalmas, azért bénító, azért félelmetes, mert a sajátunk, személyesen a miénk.

A krízis szó eredetileg ítéletet, megítélést jelent. Jelen esetben azt a helyzetet jelzi, amely nem pusztán tragikus, önmagában mélységekkel teli, hanem amelyben egyszerűségeket megítéltetik, megmutatkozik a valóság, az igazság. Az a történet, amelyben kiderül számunkra, hogy mi az igazi érték, és mi a talmi csillogású vacak; miben rejlenek az igazi kapaszkodóink, erőforrásaink, és melyek csak az elképzelték, nem valóságok; mire elegendő az erőnk, és kik az igazi segítőink. A latinok is így emlegették ezeket a helyzeteket szójátékukban: a biztos barát a bizonytalanban mutatkozik meg.

Isten különleges kegyelmi eszköze a krízis. Az ő akaratából történik meg velünk mindaz, ami megtörténik. Üdvösséges céllal engedi meg, rendeli el mindannyiunk életében. Szándékosan teremt olyan határhelyzeteket, ahol minden mérlegre kerül, ahol kiderül az igazság, amelyben megmutatkozik a valóság: Isten maga. Arra használja fel az Úr a mélypontjainkat, „pokoljárásainkat”, hogy ő mindennél világosabban ragyogjon fel előttünk, hogy ő legyen a minden mindenünkben. Úgy alakít bennünket, mint agyagos a korsót: ha kell, újraformál. Úgy tisztít minket, mint az ötvös a nemesfémeket: addig tartja az ezüstöt a tűzben, amíg meg nem látja a saját arcát benne.

Atyánk terve az, hogy igazságra vezetessen, megmentsen, üdvözítsen (1Tim 2,4), mert Isten ügye mi vagyunk. Mindent elkövet életünk gyógyításáért. Ha kell – és kell –, lemeztelenít, sarokba szorít, összetör, minden eszközt kivesz a kezünkől, ránk támad, krízist hoz ránk. Egyikünknek sem esnek jól ezek a könnyekkel teli mélységek, szívesen kitörölnénk az életünkől. Istennek hála, az ő kezében van a sorsunk, és nem a miénkben.

Sokan tettek és tesznek bizonyosságot arról, hogy ha minden úgy sikerült volna az életünkben, ahogyan eltervezték, soha-

sem leltek volna rá a legnagyobb ajándékkra: Istenre. Ezért használja fel Teremtőnk áldott eszközeiként a kríziseinket: megmutatja számunkra hamis reményseégeinket, illúzióinkat, esendőségünket, ugyanakkor valóságos kegyelmét, szeretetét, irgalmát. Jeremiás a siralmaiban is erről énekelt. Minden nyomorúságát átragyogta az Istenre csodálkozás élménye, nagyszerűsége. „...ha újra meggondolom, reménykedni kezdek: Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma: minden reggel megújul. Nagy a te hűséged!” (JSir 3,21–23)

Jeremiás helyzete semmiben sem volt más, mint a képet készítő grafikusé, illetve a mi jelenünk sem különbözik az övétől. Tele vagyunk félelemmel, szorongással, mélypontokkal, miértekkkel. Krízisben vagyunk: Isten formáló kezében. Ő úgy akarja formálni életünket, hogy csordultig legyen vele a szívünk. Krízishelyzeteket használ fel, hogy evangéliuma elérjen minket, hogy meghalljuk életre hívó szavát.

Ezért látom úgy, hogy az Auschwitzban készült, saját arcvonásait hordozó grafika nem pusztán az alkotó saját szenvedését, illetve azon keresztül Jézus passzióját ábrázolja, hanem Isten passzióját, szenvedélyét is. Isten hozzánk ragaszkodása az „ő bennem, és én őbenne” képben válik egészen személyessé: érintett, megérintett vagyok. Hiszem, hogy az Úr zárt ajtókat, az élet-halál mezsgyéjét is felhasználja arra, hogy megragadjon minket. Egykor a művész életében is így cselekedett a koncentrációs táborban, hogy ő életének a csodájáról rajzoljon.

Krízisben vagyunk. A jelenünk mindenképpen ezt mutatja. Hogy holnap milyen világra ébredünk, mi vár ránk, nem tudom. Egy biztos csak: Isten világa, a kegyelem napja lesz az is, ahogyan a mánk is az, és a tegnapi is az volt. Lehet, hogy félelmetesnek tűnik a jelenünk, és mélységekkel, fájdalommal teli jövő vár ránk, de hiszem, hogy áldás fakad belőle, mert Isten kezéből, akaratából ér (majd) minket. Ő akarja azt, hogy a félelem helyén rendíthetetlen felismerés, bizalom, hitvallás, csoda szülessen. Nem hagyott el, veled marad, életre formál. Ő benned, te őbenne: ez a valóság.

■ ESZLÉNYI ÁKOS

mayer al

Sola Scriptura

– Die Heilige Schrift allein!

Genau vor einem Jahr habe ich in der Reformationsausgabe dieser Zeitung versucht, die Grundprinzipien des christlichen, bzw. des reformatorischen Glaubens darzustellen. Die charakteristischen vier Säulen unserer Konfession sind: *Solus Christus, sola Scriptura, sola gratia* und *sola fide*. Sie beschreiben die Grundhaltung, wie wir Gott aufgrund seiner Selbstoffenbarung erkannt haben und unseren Glauben an ihn leben und ausgestalten wollen.

In diesem Jahr gibt es nun einen Anlass, eines dieser Grundprinzipien genauer unter die Lupe zu nehmen, nämlich das Prinzip „*Sola Scriptura*“ oder auf Deutsch: „Die Heilige Schrift allein“, das wir auch „Schriftprinzip“ nennen. 1522 war in der Reformationsgeschichte ein bedeutendes Jahr, denn in diesem Jahr, also genau vor 500 Jahren erschien Luthers Übersetzung des Neuen Testaments in deutscher Sprache. Schon früher, in den Anfängen seiner Tätigkeit als Reformator beschäftigte Luther die Frage, wie die Botschaft der Bibel erfolgreicher verbreitet werden könnte. Dabei ist ihm klar geworden, dass eine Übersetzung in die Muttersprache, die die meisten Menschen verstehen, unabdingbar für die Verkündigung des Evangeliums ist.

Nach der turbulenten Zeit Anfang der 1520er Jahre ermöglichte Luthers Entführung durch Friedrich den Weisen auf die Wartburg die konzentrierte Arbeit an seinem Vorhaben, anhand der Originaltexte der Bibel – Hebräisch und Griechisch – zunächst das Neue, später auch das Alte Testament ins Deutsche zu übersetzen. Dabei war es ihm wichtig, den deutschen Text so zu formulieren, dass er von den Menschen seiner Zeit ohne Probleme verstanden werden konnte. Aus heutiger Sicht scheint diese Herausforderung nicht allzu groß zu sein, damals hat sie aber an vielen Stellen die Schaffung neuer Worte und Wendungen, stellenweise beinahe einer neuen Sprache notwendig gemacht. Das Ergebnis, die ganze Heilige Schrift in Deutsch, war

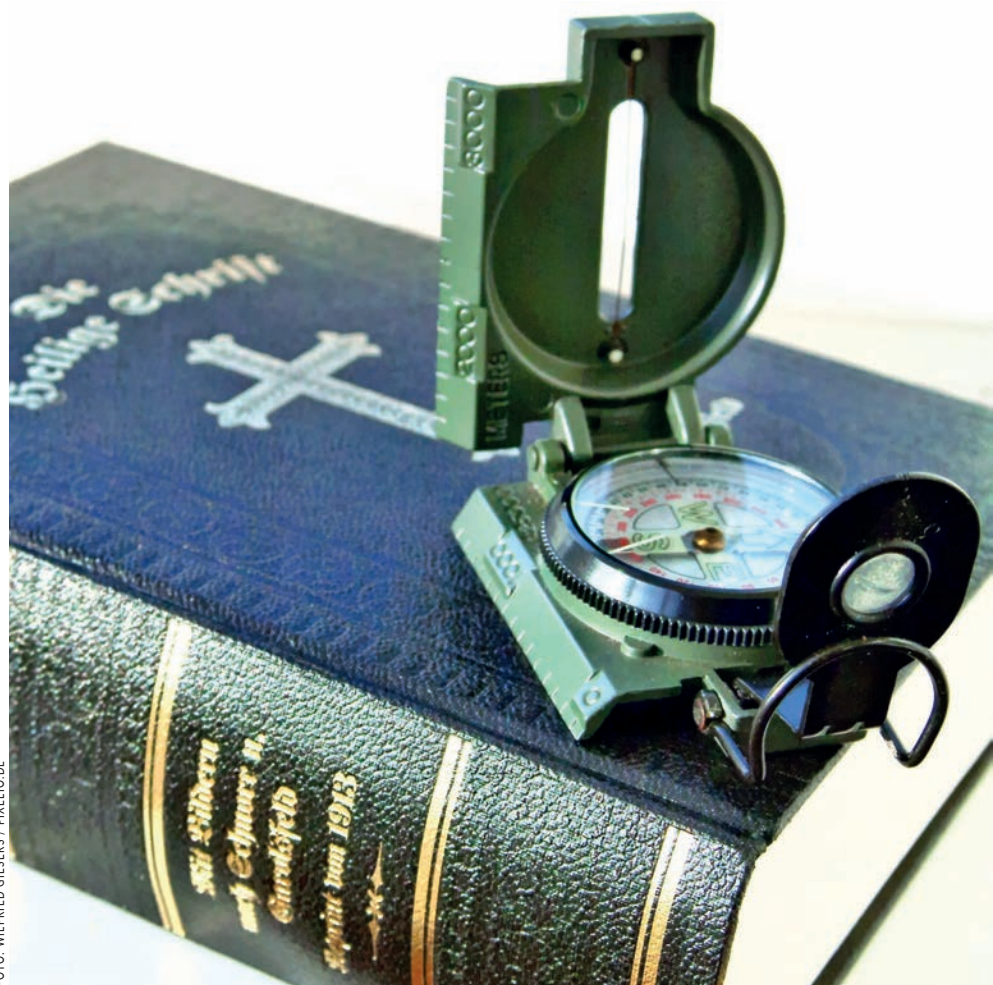

FOTO: WILFRIED GIEßERS / PIXELIO.DE

nur der Anfang, denn das Bedürfnis, eine Bibel in der Muttersprache zu haben, hat die reformatorisch geprägten Gemeinschaften – nicht zuletzt aufgrund der Erkenntnisse Luthers – von Anfang an charakterisiert. Ein erster Schritt, nämlich den Zugang zur Heiligen Schrift einer breiten Öffentlichkeit zu ermöglichen, war damit getan. In den evangelischen Kirchen ist diese – theologisch begründete – Entscheidung bis heute prägend.

Die Verwirklichung der Bibelübersetzung hatte natürlich auch Folgen für das Christ-Sein der damaligen Zeit und für die ganze Kirche. Die Dezentralisierung, die wir als Wesensmerkmal der reformatorischen Kirchen vor allem in Bezug auf

Kirchenstrukturen hervorheben, findet zunächst auf einer ganz anderen Ebene statt: Jeder Mensch – vorausgesetzt er kann lesen – erhält den unmittelbaren Zugang zur Heiligen Schrift als Quelle des christlichen Glaubens. Dies ermöglichte, die Lehre und das Leben der Kirche von den bibelfremden Traditionen zu bereinigen, sowie die Entwicklung der reformatorischen Lehre und der neuen Bekenntnisse für alle nachvollziehbar zu machen. Luther und seine reformatorischen Weggefährten beriefen sich gerade auf das Schriftprinzip, als sie die Lehre vom „allgemeinen Priestertum der Glaubenden“ entwickelten. Die Bedeutung des eigenen Glaubens haben sie

so hochgeschätzt, dass dieser auch die Überprüfung der Predigt am Sonntagsgottesdienst ermöglichen sollte... Inwiefern sich dies in der Praxis durchgesetzt hat und eventuell heutzutage praktiziert wird, ist natürlich fraglich.

Wir leben in einer Zeit, in der zumindest die materiellen Voraussetzungen zur Verfügung stehen, das Schriftprinzip im reformatorischen Sinn zu praktizieren. Die Bibel steht uns in vielen Übersetzungen und abgestimmt auf unterschiedliche Bedürfnisse in gedruckter oder digitaler Form uneingeschränkt zur Verfügung. Die Kirchen stehen offen und bieten die Möglichkeit, die Auslegung der Heiligen Schrift von ganz unterschiedlichen Prediger:innen Sonntag für Sonntag zu hören. Diese uneingeschränkten Gelegenheiten werden aber nicht unbedingt in der Intensität genutzt, welche die Menschen in der Reformationszeit gespürt hatten, als ihnen der Zugang zur Bibel durch Luthers Übersetzung in Aussicht gestellt und später verwirklicht wurde...

Jubiläen bieten nicht nur die Möglichkeit, ein bestimmtes Ereignis – wie in diesem Fall die Entstehung der Luther-Übersetzung der Bibel – in Erinnerung zu rufen und zu feiern, sondern auch uns auf die Haltung der Reformatoren zum Thema der Heiligen Schrift zu besinnen. Vor 500 Jahren hat die Entwicklung des reformatorischen Glaubens und die Entstehung der neuen Gemeinden durch die Entdeckung der Schrift und der Verkündigung in einer verständlichen Sprache ihren Anfang genommen. Dies scheint ein bewährter Weg des Heiligen Geistes zu sein, an der Zukunft der Kirche zu arbeiten. Wenn dieser tatsächlich ein Weg ist, auf dem eine positive Zukunft erreichbar ist, dann sollten wir daran festhalten und mit bzw. in der Bibel intensiver nach Gottes Willen für uns und unsere Kirche suchen.

Schöne Herbsttage und ein gesegnetes Reformationsfest wünscht Ihnen/Euch

■ PFRARRER SZILÁRD WAGNER (Wien)

„Denn man muß nicht die Buchstaben in der lateinischen Sprache fragen, wie man soll deutsch reden, sondern man muß die Mutter im Hause, die Kinder auf der Gassen, den gemeinen Mann auf dem Markt darum fragen und denselbigen auf das Maul sehen, wie sie reden, und darnach dolmetschen; so verstehen sie es denn und merken, daß man deutsch mit ihnen redet.“

MARTIN LUTHER

Die Bibel, die für Luther wie für die ganze vormoderne Tradition das Weltbuch ist, das von Alpha bis Omega den ganzen Verlauf der Geschichte umfasst, ist durch das Protoevangelium nicht nur in seiner Ganzheit Christusbuch, sondern auch das Buch von Verheißung und Glaube. Alle weiteren Distinktionen wie die von Gesetz und Evangelium, Altem und Neuem Testament fügen sich in diesen Rahmen.

CHRISTOPH SCHWÖBEL

„Schade [...], dass die Reformation für viele nur ein historisches Ereignis ist, mit dem man mehr oder weniger amüsante Anekdoten verbindet. Für die meisten Christen ist die Reformation nämlich abgeschlossen. Von Stolz beseelt klopfen wir uns gegenseitig auf die Schulter und denken: Gut, dass es Martin Luther gab!

Ja, gut, dass es ihn gab! Gut, dass es allgemein Menschen gab, die sich trauten, zu ihrem persönlichen Glauben zu stehen. Aber genau an diesem Punkt hakt es. Es fehlt uns an Menschen, die Luthers Beispiel konsequent folgen. Wer ist heute noch bereit, sich auf die Hinterbeine zu stellen und zu protestieren, wenn die eigene Kirche oder Freikirche ihrer eigentlichen Berufung nicht mehr gerecht wird?“

REBECCA SCHNEEBELI

Pamiatka Reformácie

„Nik totiž nemôže položiť iný základ, než ten, ktorý je už položený, a tým je Ježiš Kristus.“ (1Kor 3,11)

Zajatci, či svetlo sveta? „Boží ľud.“ Dnes hovoríme – cirkev. Boh ju ustanovil uprostred sveta, uprostred národov, uprostred neveriaceho sveta ako svetlo, ako hlásateľa Dobrej zvesti. Ako strážcu Božieho poriadku. Tam je jej miesto dodnes.

Cirkev sa počas dejín dostávala do všelijakých situácií a problémov. Jedným z nich bola izolácia od sveta. Strácala povedomie svetla sveta, či soli zeme. Inokedy sa svetu prispôbovala a zatúžila po moci, sláve a bohatstve. Božie Slovo haslo, temnota pokrývala národy. Cirkev sa žila sama pre seba. Občas bojovala proti svetu, pre ktorý mala byť svetlom. V takej situácii sa ocitol aj Boží ľud Jeremiášovej doby. Odvlečený do zajatia sa ocitol uprostred pohanského sveta. Vodcovia volali po izolácii – uzatvorení sa do seba. Boh však hovoril niečo iné: ni este zajatci, ste na správnom mieste, to je môj zámer, lebo ja sa usilujem o záchranu všetkých ľudí.

Vnášajte do pohanského sveta to Božie, a to všednom živote! Niečo podobné sa odohrávalo aj počas mnohých reformácií cirkvi a odohráva sa dodnes. Cirkev je znovu uprostred národov a Boh jej znovu pripomína: „Vy ste svetlom sveta, vy ste solou zeme!“ Vnášajte do bezbožného sveta Božie svetlo, Božie Slovo, Pravdu, Lásku, Nádej, Vieru! Aj dnes. Aj vo všednom živote, ba práve tam.

■ JOZEF GREXA ST.

Modlitba. *Odpusť, Bože, že niekedy skrývam Tvoje svetlo. Niekedy mi chýba slanosť svätosti. Prosím, buduj vo mne vieru v Teba, nech neverím, že je dôležitejšie páčiť sa ľuďom, ako Tebe. Konaj cezo mňa Svoje dobré veci. Amen.*

STANISLAV BRTOŠ

SILA KRÍŽA

*Všedný a predsa
ojedinelý a vzácný
sťa perla v širom svete*

*stačí viac prizrieť sa
a byť nebojácny
čo na to poviete*

*keď kríž sa zaskvie
z Golgoty do šírych strán
z ktorého zneje vykúpenie*

*odvtedy každý smie
cez dvere otvorené dokorán
vstúpiť na Božie nádvorie*

*kríž, ten dvíha ťa
z otroctva ku slobode.*

Zamyslenie nad Božím slovom

Text: Žid 9,1-10: „Aj prvá zmluva mala síce určité bohoslužobné predpisy aj svätýňu na zemi.“ (Žid 9,1) Piesne: 243., 237.

Zo starej zmluvy vieme dobre, ešte izraelský kráľ Dávid mal tú svätú túžbu vo svojom srdci, aby si mohol postaviť chrám, kostol nášmu Hospodinovi. Chcel si postaviť také miesto, kde je „zvlášť“ prítomný Pán Boh a človek Ho môže ctíť, klaňať sa a Jemu obetovať. Ale aj to vieme, že Dávidovi ten „sen“ sa nemohol splniť. Potom jeho synovi, Salamúnovi bolo dané postaviť si Boží chrám.

Ale aj o tom vieme, že aj predtým – pred postavením kostola – Boží ľudia obetovali Pánovi: ako Ábel a Kain, Nóach a Abraham. Oni boli vďační Pánu Bohu a s tým obeť chceli ukázať tú vďačnosť. Ale obetovali aj za viny: aby im Pán Boh odpustil. Pán Boh Salamúnovi presne predpisol potom časti chrámu: „Prvý stánok: v ňom bol sviatnik a stôl s posvätnými chlebmí: to sa volá svätýňa.“ V novej zmluve náš Pán Ježiš

Kristus je naším svetlom a stal sa skrze svoju nevinnou obeťou naším posvätným chlebom: chlebom života. Staru a novú zmluvu musíme v súvislosti pozeráť vždy. „A za druhou oponou je stánok, ktorý sa volá svätýňa svätých...“ Tu boli položené zlatý kadidlový oltár, truhla zmluvy a zlatá nádoba s mannou. V púšti, kde sprevádzal Pán Boh svoj ľud 40 rokov, vždy sa postaral o nich: napriek tomu, že veľa reptali, predsa dostali vodu, chlieb – mannu – a aj mäso.

Pán Boh v každom čase ukázal svojim ľuďom svoju moc, lásku a milosrdenstvo: napriek všetkému. V knihe Zjavení čítame, že v nebi, v nebeskom kráľovstve bude všetko zo zlata. Tu sa píše ešte o tabule zmluvy. Náš Pán Boh Nóachovi ukázal dúhu, čo znamenala novú zmluvu s ľudstvom. Našu novú zmluvu priniesol nám sám náš Pán Ježiš Kristus skrze svoju nevinnú obeť na golgotskom kríži. „Odkedy je to tak zriadené, do prvého stánku opätovne vchádzajú kňazi, ktorí konajú bohoslužbu.“ Náš Pán Boh vždy

v každom čase sa postaral o tom, aby povolal svojich služobníkov, ktorí Mu verne slúžia.

Vráta sa k nášmu textu: do druhého stánku však len raz do roka vchádzal sám veľkňaz, aby obetoval „krvavú obeť“ za viny ľudí. Náš Pán Ježiš potom svojou svätou krvou „vydobil večné vykúpenie“ (12. verš). Teda vtedajší Boží chrám v starej zmluve so svojimi svätými vecmi už symbolizujú novú zmluvu skrze nášho Pána Ježiša Krista. Náš Veľkňaz Kristus „vošiel raz navždy do svätyně cez väčší a dokonalejší stánok“ (11. verš).

Náš Pán Ježiš a Jeho obeť teda úplne stačí nám na všetko: najmä na život a večný život z Jeho milosti. Za to môžeme byť vďační nášmu Pánovi!

■ HILDA GULÁČIOVÁ-FABULOVÁ

Modlitba. Náš drahý Pane dakujeme Ti za Tvoju nekonečnú milosť a lásku! Ďakujeme Ti, že môžeme vedieť, Ty si Veľkňazom večných hodnôt, Ty si prameňom svetla, života a večného života! Sme vďační Tebe za všetko: čo si spravil za nás, za naše spasenie, vykúpenie! Prosíme Ťa pokorne, buď nám milostiví, milosrdní: odpusť všetky naše viny. Požehnaj nás a sprevádzaj nás na Tvojom ceste až do Tvojho „večného chrámu“, kde si vždy prítomný. Zachráň nás na večný život. Sprevádzaj nás až do Tvojho nebeského kráľovstva! S Tvojou milosťou buď a zostaň s nami naveky! Amen.

Tabuk helyett őszintén a gyerekekkel is

Halálról, gyászról a családban

„Elment, de mikor jön vissza?” „Hogyan ment a mennybe?” „Elvesztettem? Nem is én vesztettem el!” Ezek vagy a hasonló kérdések, gondolatok minden bizonnyal megfogalmazódnak a kisgyerekekben a halállal, az elhunytal, a gyásszal szembesülve. Fontos leszögezni, hogy a családon belül nem lehet tabutéma az elmúlás. De miként érdemes róla beszélni a különböző életkorú gyerekekkel, hogyan készülhetünk fel, milyen segítséget adhatunk-kaphatunk hozzátartozóként, szülőként? Ezekre a kérdésekre kerestük a válaszokat.

A veszteség- és gyászfeldolgozással kapcsolatban ma csak szegényes információink vannak, kapaszkodók nélkül maradunk mind hozzátartozóként, mind gyászolóként – állítja Frankó Betta tanácsadó szakpszichológus, a Gyászfeldolgozás Módszer Magyar Központ specialistája. A szakember rávilágít, hogy bár társadalmi szinten tabutéma a halál, a médiából mégis zúdítva kapjuk a nyakunkba. Amikor azonban szembekerülünk egy gyászolóval, általában eszköztelennek érezzük magunkat, nem találjuk a szavakat. Korábban sokkal több kapaszkodót adó társadalmi rítus volt, ám ahogy ezek kikoptak, magunkra maradtunk a gyászunkkal – fogalmaz a szakember.

EGY TITOKZATOS ÚT

Hogy miben más a felnőtt és a gyermek gyásza, annak magyarázatához a fejlődéslélektant is segítségül kell hívni. Hároméves korig nincs még félelemérzet, sokkal inkább a kíváncsiság a jellemző. Az óvodások sok kérdést tesznek föl, fontos, hogy ezeket meghalljuk, és merjünk rájuk válaszolni. Ha pedig konkrét gyász eset történik a családban, ne akarjunk erősen, okosnak tűnni, mert ezzel csak azt érzük el, hogy a gyermek megtanulja magába fojtani az érzéseit.

Frankó Betta azt javasolja, hogy kerüljük el a gyermek számára elbizonytalanító, értelmezhetetlen metaforákat, például az olyanokat, mint az „örök álomra szenderült”, az „átment a túlsó partra”, és egyszerű, rövid magyarázatokra szorítkozunk. Mindennél fontosabb a bizton-

ságos, nyugodt légkör, hogy türelemmel tudjuk meghallgatni és szeretettel körbevenni a gyászolót.

Füller Tímea hitoktató, a *Holtág* című, gyászfeldolgozást segítő kötet írója – nem melleleg papné – is ezt tapasztalta a párokián segítséget kérőknél: „Van egy pszichológus barátnóm, aki azt szokta mondani: »Teljes figyelemmel hallgatlak.« Ez az alapállás, ha az ember leül beszélgetni. A gyászolóknak is pontosan erre van szükségük. Ha elmondják, mit éreznek, hogy hol tartanak éppen, azt nem kell kijavítani, helyretenni. Ez egy titokzatos út, mindenki olyan tempóban járja be, ahogyan képes rá. Mi csak kísérni tudjuk.”

Az életkor előrehaladtával egyre racionálisabb a gyerekek hozzáállása, egyre inkább megértik az élet végességét. Egy kamasszal már lehet a halálról hosszabban beszélgetni, de az ő esetükben is, ahogy a felnőttekkel folytatott beszélgetésekben is, fontos, hogy ne akarjuk a saját nézeteinket, meggyőződéseinket a másokra erőltetni. Karlócai Beatrix mentálhigiénés segítő szakember személyes történetei és szülői magatartása jól illusztrálják ennek lehetséges útjait.

„Két éve halt meg a nagymamám, idén év elején pedig a férjem szülei nagyon gyorsan egymás után” – kezdi felleleveníteni a történeteket. A kilencvenöt éves dédmamával a halála előtti héten még együtt nyaralt a család a Balatonnál, a következő héten viszont váratlanul ágyának esett. Családi körben, a saját ágyában, békességben hunyt el. „A gyerekek előtt sosem titkoltam, hogy szomorú

vagyok, amikor a hírt megtudták, egymást átölelve sírtunk – folytatja Beatrix. – Később pedig, időnként, ha valamiről eszembe jutott a nagymamám, elmondtam nekik is. Nagyon megérintett például, mikor két hónappal a halála után egyszer csak – magától értetődő természetességgel – föl akartam hívni. Ezt az élményt is megosztottam a gyerekekkel. Ez nekem is jólesett, és őket is »rázogattam« kicsit. Azt tapasztaltam ugyanis, hogy a feldolgozásban segít, ha a nehéz érzések időnként meg vannak szólítva, és nem záródnak be egy »dobozba«.”

Frankó Betta egyik legtöbbet használt kifejezése beszélgetésünk során az „érzemi őszinteség”. Mint mondja: merjünk sírni, merjünk bevallani, ha hiányzik a szerettünk, vagy ha valamiben nem vagyunk biztosak. Igen, egy szülő is mondhatja: „Nem tudom.” Ezt tette Karlócai Beatrix is az érzelmileg legmegterhelőbb napokon, és ha szükségét érezte, még azt is hozzátette, „időt kérek”. Talán sokak számára meglepő, esetleg felszabadító, hogy ezt meg lehet tenni.

tak. A mentálhigiénés szakember férje több mint négy hónapig ápolta a szüleit (a testvérével együtt, és idővel egyre több segítséggel), emiatt a gyerekek nem is tudtak volna kimaradni a történésekből. Időről időre ők is elmentek a nagyszülőkhöz, és nyomon követték a fokozatos változást. A számukra kedves, korábban mindig nagyon határozott és aktív nagyszülőket ilyen állapotban látni időnként nyomasztó volt, és ezt jelezték is.

sokat segített – mondja –, illetve az, hogy amennyire tőlük telt, figyeltek a gyerekek külön igényeire is, és ha kellett, külső segítséget is kértek, például egy művészetterapeutától.

Kisebb gyerekeknel Frankó Betta jó beszélgetésalapnak gondolja a kapcsolódó meséket, ahogyan a közös emlékek felelevenítését is. A lényeg, hogy a gyerek kifejezhesse azt, ami benne van, hogy elismerjük az összes érzését – hangsúlyozza a szakpszichológus. A gyerekek egy haláleset után mindig érzékenyebbek, a korábbi megszokott rutin legkisebb változására is fokozott stresszreakciót mutathatnak, ezért a jelentős változásokat fontos kerülni ebben az időszakban.

HITELES KAPASZKODÓK

Mikor Frankó Bettát arról kérdezzük, mit adott hozzá mostani hivatásához a lelkeszcsládban töltött gyerekkora [Frankó Mátyás tati evangélikus lelkész lánya – a szerk.], hálával eleveníti fel: „Az otthoni beszélgetések sokat segítettek abban, hogy később a klienseim különböző nézeteit képes legyek elfogadni. A családon belüli vallásosság és hit megtartóerő, kapaszkodót adhat, de fontos tudni, hogy maga a veszteség megrengetheti a hitet, megkérdőjelezheti a vallásos és spirituális nézeteket. Ilyenkor ez is természetes. Ezért érdemes óvakodni az olyan kijelentésektől, mint hogy »ez volt Isten akarata«. Az, hogy okkal történt valami, nem változtat a veszteség fájdalmán.”

Akkor vagyunk képesek valódi vigasztalást, segítséget nyújtani a másoknak – összegzi a szakember –, ha mi is megélljük azt, hogy a nézeteinkben önzonosak maradunk, és hitelesen tudjuk továbbadni a saját kapaszkodóinkat. A gyászfeldolgozás tanulható dolog. Lényege, hogy képesek legyünk megélni és kifejezni a fájdalmunkat. Ha elfogadjuk, hogy a veszteségek hozzátartoznak földi ittlétünkhöz, bátrabban élhetünk.

Azzal, hogy félünk attól, mi van a halál után, cserben hagyjuk egymást – állítja a mentálhigiénés szakember. A kettőt külön kellene választanunk, és azt kellene mondanunk: „Nem tudom, mi lesz, keresem a válaszokat, engem is nyomaszt a helyzet. Mindezek ellenére itt vagyok, melléd állok, mert ezzel tudok segíteni neked.”

■ KINYIK ANITA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az emberi „nem tudást” Füller Tímea is természetes jelenségnek tekinti, és teremtett mivoltunkból eredezteti: „Sok mindent nem tudunk. Egy biztos: Isten hatalmas, és szeret minket. Úgy intézi a dolgainkat halálon innen és túl, hogy az mind ebben a szeretetben történik.”

ELMONDJA – ELBÍRJA

A dédmama halála után alig egy évvel Beatrix családja ismét közösen nézett szembe az elmúlással. A gyerekek apai nagyszülei rövid időn belül előbb segítségre, majd gondozásra szorulókká vál-

Édesanyjuk nem tagadta el a szituáció nehézségét, de mindig kiemelte azt is, hogy a papa és a mama mennyire örült az unokáknak – amit természetesen ők is érezték. Végül nagyjából egy hónap különbséggel haltak meg a nagyszülők; a gyerekek talán ebben az időszakban látták először sírni az édesapjukat. Beatrix ezt is fontosnak érzi, és hálás érte.

A feldolgozásban és az elengedésben a folyamatos jelenlét és az érzelmeik megélésén, kifejezésén túl a sok beszélgetés, a saját családi szertartások és a temetésen, toron való közös részvétel is

Imaösvénytől a kozmosz zajáig

Nyolc napon át a teremtettség ajándékaira figyeltek

Halld meg a teremtmények hangját! – erre buzdított idén a teremtés hetének témája. Egy-egy iskolai, illetve gyülekezeti szervezésű, a szeptember 25. és október 2. közötti héten zajlott programkavalkádról közlünk beszámolót.

A pápai Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskolában a teremtettség világ védelmének témájában az osztályok különböző programokon vettek részt. Az elsősökkel madárhangokat hallgattunk, a másodikosokra élményséta várt, és az iskola udvarát is virágosítottuk. Harmadik osztályosainknak gyalogtúrát szerveztünk Tapolcafőre, a Forrás tanösvényhez, és a kirándulás a tapolcafői evangélikus gyülekezet meglátogatásával ért véget. Ugyanezt az útvonalat felsőseink kerékpárral járták be.

Negyedikeseink láthatatlan színházban jártak, ahol a teremtettségtörténetet élhették át, majd a hallottakat gyurmázás segítségével tették láthatóvá. Ötödik osztályunk egy állatmenhelyre látogatott. Hatodikosaink és a Konyhatündér szakkör tagjai egészséges ételeket készítettek, amelyeket iskolánk minden tanulója megkóstolhatott. Hetedikeseink informatikaórán szövegeket készítettek a teremtettség témájában.

Volt még fotópályázat – témája az ég teremtményei – és „élő kövek” kiállítás tanulóink kedvenc köveiből. A diákok hangszereket és bevásárlótáskákat is készítettek.

A veszprémi Roll Natural Egyesület két osztályunknak tartott előadást: egyszer a zaj- és a fényszennyezés, másszor a globális felmelegedés és az üvegházhatás következményei adták a témát.

Ezen a héten Istennek a teremtettségben adott ajándékaira figyeltünk szinte minden tanórán, kiemelve felelősségünket, amelyet emberként a teremtettség világ rendjének megőrzéséért viselünk.

■ BÖRÖCZKYNÉ DÓZSA LÍVIA
*

Az aszódai evangélikus gyülekezet 2019-ben kapcsolódott be egyházunk „Műveld és őrizd!” teremtettségvédelmi programjába. A programok mindig megmaradtak a gyülekezet keretei között, de idén tágult a megszólítottak köre. Bevontuk a társ-

egyházakat és a polgármesteri hivatalt is, illetve más helyi intézmények, közösségek, vállalkozók is bekapcsolódtak.

A helyi Berek-erdőben létrehoztunk egy imaösvényt, amelynek állomásain a természet különböző hangjaira figyelhetnek az arra járók. Az imaösvényhez füzet is készült, mely az imádságokon kívül bibliai igehelyeket is tartalmaz az egyes hangokkal kapcsolatban azok számára, akik szeretnének jobban elmerülni a témában. A hét során a folyamatos esőzések miatt kevesen vállalkoztak arra, hogy ellátogat-

A Berek-erdő imaösvényén hallgatják a gyerekek a természet hangjait

nak az ösvényre, de a lehetőség a jövőben is adott lesz.

A teremtettség hetének első napján figyelmünket az égre fordítottuk: Szakács Tamás lelkész, fizikus a teremtettségtörténet és a kozmológia kapcsolatáról tartott érdekes és gondolatébresztő előadást, így hallgathattunk bele a „kozmosz mozgó erőinek zajába”.

Hétfőn egy csendes áhítattal egybekötött zenés estén Isten hangjára figyeltünk. A keddi programot a Podmaniczky Júlia Nőegylet szervezte. Meghívásukra dr. Szűcs Zoltán meddőségspecialista, a Czeizel Intézet munkatársa tartott előadást. Örömmel „fogadtuk be” a programot a teremtettség heti sorozatba, mert úgy

gondoltuk, hogy a téma illeszkedik a „kicsinyek hangjához”.

Szerdán a köveké volt a főszerep. Az evangélikus gyülekezeti teremben helyi gyűjtők ásványából rendeztünk kiállítást. Másnap a baptista gyülekezeti teremben gyűltünk össze, ahol Papp Szabolcs lelkész, méhészt vezetett be a hallgatóságot a méhek világába.

Péntek délelőtt e sorok írója, az evangélikus gyülekezet hitoktatója az aszódai Petőfi-gimnázium egészségnapján a vízek és az egészség védelmének jegyében tartott három osztályban szappanfőző bemutatót, majd a diákokkal házi dezodort és bőrradírt készítettek. Másnap az evangélikus gyülekezeti teremben várta az érdeklődőket hasonló foglalkozás.

A teremtettség hetének ünneplésébe az aszódai evangélikus általános iskola alsó tagozata is bekapcsolódott. Molnárné Jurinka Tünde pedagógusnak, a gyülekezet másodfelügyelőjének vezetésével egész héten a teremtmények hangjára figyeltek. A záró istentiszteleten pedig Gáncs Péter nyugalmazott püspök szolgált köztünk igehirdetéssel.

Áldásokban, örömeinkben, új ismeretekben, csendekben és találkozásokban gazdag hetet tudhatunk magunk mögött, amely hatalmas összefogás eredményeként jött létre. Kicsik és nagyok egyaránt megtalálhatták azt a témát, tevékenységet, amely leginkább megszólította őket.

■ ZSEMBEROVSKY VERONIKA

Önkénteskedni nem lemondás, hanem épülés

Országszerte nyolcezer fiatal kapcsolódott október második hétvégéjén a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű akcióhoz. Az önkéntes vállalásokra épülő ökumenikus programot tizenötödik alkalommal szervezték meg. Három evangélikus csapat beszámolója adunk ízelítőt abból, milyen területeken tevékenykedtek a résztvevők.

Több vagy, ha adsz. Medgyesegyházán tavaly gyülekezeti szinten kapcsolódtunk be a 72 óra kompromisszum nélkül programba, és végeztünk a településen önkéntes munkát. Miután városunk iskolája az új tanévtől evangélikus fenntartásba került, így ezúttal az intézmény volt a motorja a rendezvénynek. A felhívásra mintegy ötven fiatal mozdult meg.

Két szolgálati területre regisztráltak csapataink. Egy nagyobb közösség az iskolalelkész vezetésével az iskolaudvart szépítette, rendezte, sepegte. A gyermekekhez, fiatalokhoz felnőttek is csatlakoztak, iskolánk néhány dolgozója is tevékenykedett. Az iskola az október 3-i szentelési ünnepségen egy almafát kapott ajándékba az Evangélikus Pedagógiai Intézettől. Ezt a facsemetét és több más ajándékba kapott növényt a gyermekek ültették el az iskolaudvaron.

A döntően hittanosokból álló kisebb csapat a helyi szociális otthon lakóit örvendeztette meg énekléssel, igés lappal. A bentlakók nagyon örültek a gyermekek látogatásának. Ugyanígy a résztvevők is mindkét helyszínen átéltek, megéreztek: több vagy, ha adsz!

■ SZIGETHYÉ SZENTECZKI KATALIN

Közöttünk volt. Kaposváron az akció keretében a templomunk és a templomkertünk rendbetételére gyűltek össze a gyülekezeti fiataljai. Szombat kora reggel hatalmas lendülettel és tettvágygal érkeztek meg azért, hogy a nap során valami jót tegyenek a közösségért.

Zenés áhítattal indítottunk, amelyen imádságban is kértük a Jóistent arra, hogy legyen velünk, hisz szeretnénk elérni azokat a célokat, melyeket a nap végére kitűztünk.

Feladataink között szerepelt a templomkert kerítésének lefestése, a kerítésen futó növények visszametszése, a homokozó és a csúszda renoválása, a zsaluk újramázolása. Miközben a fiatalok kint a kertben tevékenykedtek, a bibliakör tagjai, valamint gyülekezetünk idősebb testvérei sem tétlenkedtek. Kitakarították a gyülekezeti termünket, rendbe tették a templomkert növényzetét, a bibliakertet, és ellátták a dolgoz kezeket és a korgó gyomrokat finomságokkal.

A résztvevők megtapasztalták, hogy együtt minden munka könnyebb, még ha fizikai dologról is van szó. Emellett ezen a programon keresztül is megélték Jézus szavainak igazságát, hogy „*ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük*” (Mt 18,20).

■ HEGEDŰS-BÖDECS MÓNKA

Festik a templomkert kerítését Kaposváron

„Az igaznak emlékezete áldott...” (Péld 10,7) Minden közösség életében fontos, hogy a példamutató emberek emlékezetét haláluk után is megőrizzék. Emlékezetükkel együtt a példaadásuk is fennmarad. Ez értéket teremt, de egyben feladatokat is ad.

Idén a Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium tanulóinak és tanárainak önkéntes szerepvállalása éppen azt célozta, hogy ebben segítsék a helyi közösséget. Október 6-án, az aradi vértanúk emléknapján az I. kerületi evangélikus (német) templom előtt tartott ünnepi alkalmon szolgáltak vers- és prózamondással, zenével. Az igei szolgálat feladatát az I. kerületi gyülekezet lelkésze, Lázárné Skorka Katalin vállalta magára.

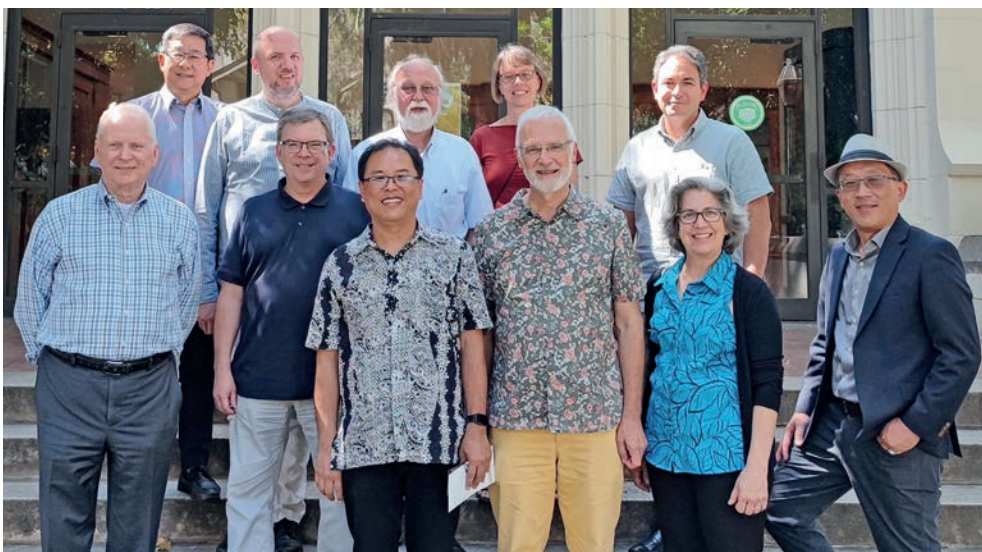
Másnap az őszt meghazudtoló kellemes időben a helyi német evangélikus temetőben a volt lelkészek, kántortanítók, valamint a gyülekezetet szolgálók sírjainak rendbetételével foglalatostokdtek a szorgos kezek. Egyúttal a lelkész asszonynak köszönhetően a tanulók sok ismerettel is gazdagodhattak Mezőberény helytörténetével kapcsolatban.

„*Szeretetlenben szolgáljatok*” – hangzik Pál parancsa a Galatához írott levelében. Ürügyet keresni persze gyakran könnyebb, mint megragadni a lehetőséget, hogy jót cselekedjünk. E két nap résztvevői azonban megbizonyosodhattak arról, hogy az önkénteskedés nem a kevéske szabadidőről való lemondás, hanem a szabadidő eltöltésének egy másik, öncéltól mentes formája is lehet, amely az egyén és a közösség épülésére egyaránt szolgálhat.

■ BANCSI ÁRPÁD

Az Úrnak Lelke Pasadenában

A nemzetközi evangélikus-pünkösdi párbeszéd bizottságának ötödik ülését tartották szeptember 23–29. között az Amerikai Egyesült Államokban. A klasszikus pünkösdi egyházak képviselői és a genfi központú Lutheránus Világszövetség küldöttségének tagjai a Kalifornia állambeli Pasadenában a 2016–2022 között zajlott bizottsági munka záródokumentumát vitatták meg és készítették elő a két felekezet vezető testületei számára. A bizottsági ülésen régiókat dr. Gáncs Tamás kelenföldi parókus lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatója – e sorok írója – képviselte, akinek megbízatása ezzel a találkozással befejeződött.

FOTÓ GÁNCSTAMÁS ARCHIVUMBÓL

Az első reggelen, a nyitóáhitat után a személyes találkozásokból fakadó öröm dominált, hiszen három éve nem gyűlthettek össze a nemzetközi csapat tagjai. Az eredetileg 2020-ra tervezett záróalkalmat többször is el kellett halasztani a pandémia miatt, így különösen is sokat adott mindenkinek a személyes és hivatalos bejelentések, bizonyágtételek sora, amelyekben lehetőség nyílt megosztani a többiekkel a mögöttünk álló három év egyházi, gyülekezeti, családi tapasztalatait.

Jómagam is megtettem ezt részletesen, átadva Fabiny Tamásnak, egyházunk elnök-püspökének és Pataky Albertnek, a Magyar Pünkösdi Egyház elnökének – akivel a találkozó előtt egyeztettem telefonon – szeretetteljes köszöntését. Beszámoltam mindkét magyarországi egyház kihívásairól és örömeiről, az Ukrajnából érkezett menekültek megsegítéséről, illetve gyülekezeti helyzetképet is festettem,

rámutatva az előttünk álló nehézségekre is – különös tekintettel az energetikai válságra és az abból következő állami és egyházi megszorító intézkedésekre.

A bizottság célja alapvetően a több mint harmincoldalas, kilencvenöt paragrafusból álló hivatalos közös záródokumentum mondatról mondatra való végigtárgyalása volt. Az élénk teológiai diskurzust napi három szünet szakította félbe, amelyeken lehetőség nyílt a személyes életünket érintő kérdésekről is eszmecserét folytatni, hihetetlen magasságokat és mélységeket is megjárva.

A vasárnap fénypontja természetesen a közös istentisztelet volt: pünkösdi vendéglátóink a Church of God in Christ (Isten Egyháza Krisztusban) felekezet délelőtti alkalmára vittek el minket Los Angeles második legnagyobb – nyolcezer férőhelyes –, a város nyugati részén álló templomába (West Angeles Cathedral).

Nagyon sokszínű gyülekezetben élhetünk át Isten szeretetének ünnepét. A közel kétórás liturgia minden szempontból (test-lélek-szellem) megmozgatott minket: a dinamikus, minőségi zene, a kortárs szövegek, az őszinte imádságok, a nagyon erős igehirdetés és a végtelenül szeretetteljes fogadtatás mind-mind fontos elemek voltak a délelőttnek. Feltöltődve, lelkesen, Lélek-teljesen vehettünk részt aznap kora délután a közös ebéden az angyalok városának mexikói negyedében.

A párbeszédbizottságot – amelynek a pasadenai Fuller Teológiai Szeminárium adott otthont – a zárónapon személyesen köszöntötte Amos Yong malajziai-amerikai pünkösdi teológusprofesszor, a szeminárium dékánja.

Az utolsó napra elkészült a hivatalos dokumentum, és az összes jelen lévő bizottsági tag elfogadta mindkét felekezetből. A protokoll szerint a Lutheránus Világszövetség négy nyelven publikálja az anyagot, majd előterjesztésre és elfogadásra javasolja a 2023-as krakkói nagygyűlés számára. A tervek között szerepel a közös munka folytatása 2024-től, ha erre a lutheránus és a pünkösdi oldalról is igent mondanak a vezető testületek.

Ami biztos: az előző hat évben is megerősödhetett bennünk, hogy sokkal több minden köt össze minket, mint ami elválaszt(hat) egymástól. Ebben a meggyőződésünkben biztos alapot adott számunkra az igei vezérvonal (Lk 4,18–19), Jézus názáreti beszédének részlete; ebben Jézus Ézsaiástól idéz, és evangéliumot hirdet.

Baguio City (Fülöp-szigetek), Wittenberg, Santiago de Chile, Antananarivo (Madagaszkár), Pasadena. Öt város, öt találkozás, amely megerősített abban, hogy ezt a jézusi felszabadító örömhírt milyen sokféleképpen meg lehet szólaltatni a Lélek segítségével. Olyan küldetés ez, amelyet a két felekezet közösen tud képviselni, sőt a különbözőségek mellett is bátran keresheti a közös utat, a közös útítársakat.

A pasadenai találkozás – amely úrvacsorával ért véget – intenzív néhány napja örökre emlékezetes marad számomra. Újra csak rámutatott arra, amit a Lutheránus Világszövetség alaptézisként bátran vall: evangélikusnak lenni annyit tesz, mint ökumenikusnak lenni. Áldásokban gazdag együttlét volt, sokszor élhettük át a legváratlanabb pillanatokban is: az Úrnak Lelke velünk volt.

■ GÁNCSTAMÁS

Új utakon

Konferencia a klasszikus gyülekezeti formáktól eltérő közösségekről

A klasszikus gyülekezeti formáktól eltérő közösségekről tartott konferenciát az Európai Protestáns Egyházak Közössége október 5-7. között Budapesten. A tanácskozás megnyitóját a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti Üllői úti székházában tartották. A téma kapcsán a természet sokszínűségéből indultak ki: mennyivel életképebb egy sokféle növénytől burjánzó kert, mint egy monokultúra.

Nem tudom, jó munkát végzett-e az a konferencia, amelynek a végén három magyar résztvevő még mindig a program címének helyes magyar fordítását kereste. Mentségünkre legyen mondva: a téma Közép-Európában annyira új, hogy az ugyanezen vitatkozó német testvéreink sem jutottak megoldásra.

Az egyházakra gondolva a legtöbb embernek valahogy a régi jut eszébe. Régi épületek, szokások, elmúlt nagyság, tradicionális értékek. Az innováció idegen szó a legtöbb egyházban, külön-

évtizedes tapasztalattal rendelkező, azt kutató protestáns lelkészek, teológusok, laikus gyülekezeti vezetők találkoztak Budapesten.

Az időpont és a helyszín különösen izgalmas a mai európai helyzetben, mert ezen a konferencián Kelet- és Nyugat-Európa számos továbbgondolásra érdemes meglepetéssel tudott szolgálni egymásnak. A számunkra megszokott sematikus képet az üres nyugat-európai templomokról olyan meglepő újdonságok árnyalták, mint például hogy a Hol-

het ez a meghatározás, pedig igazából arról szól, hogy miként lehetnek egy egyháznak (háztartásnak) tagjai egyszerre a régi és új közösségek és formák.

Az elnevezés Rowan Williams korábbi canterburyi érsektől származik, akinek egyházvezetőként kellett megoldást találnia az új és a régi együttélésének sajátos kérdéseire. Az elnevezés szebb formája Svájcban született meg, ahol a természet sokszínűségét alapul véve az ökonómiát ökológiára cserélték. Mennyivel életképebb, szebb és gazdagabb egy kert, ahol sok növény egymás mellett, egymáshoz kapcsolódva növekszik, mint ahol egyetlen monokultúra monoton folyamatai jelentik csak az életet!

Saját egyházunkban is számos új forma, közösség jelenik meg, amelyekre kár lenne ferde szemmel, féltékenységgel tekinteni, hiszen ezek a várva várt megújulás lehetséges bölcsői lehetnek. Hogy mennyire tudnak a klasszikus gyülekezet (templom, parókia, lelkész) feltételei közé beilleszkedni, abban a kérdésben nyitottnak kell lennünk. Egy szellemes holland példa erre világított rá: az új közösség választhat, hogyan szeretne lelki otthona lenni tagjainak: lakókocsiként a kempingben, hétvégi házként vagy klasszikus családi házként. Nálunk az első két lehetőséget sokszor átugorva, rögtön elvárjuk a klasszikus gyülekezeti formát, amely nemegyszer nem is való az adott kezdeményezésnek.

Egy fedél alatt élni, egy-ház lakójának lenni annál nagyobb kihívás, minél különbözőbbek a lakók. Megtapasztalhatjuk ezt egyházunk régi és új gyülekezeti formáira nézve, a különböző dinamikák egymás mellett élésében is, de akár maga az élet a mai Európában is ilyen. Ez a három nap arra mutatott rá, hogy egyházaink jövője nagyban múlik azon, hogy a Szentlélek munkájának különböző eredményeit mennyire tudjuk egy közösség szingardagságaként, ajándékként és lehetőségként megélni.

■ SZABÓ B. ANDRÁS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A tanácskozás megnyitóját a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti Üllői úti székházában tartották

nösen a „történelmi” egyházakban. Pedig a megújulás szükségességéről állandóan beszélünk, és mindenki találkozott már újjal a saját gyülekezeti életében. Sokan a „végre valami új!”, mások a „jaj, már itt sem maradhat semmi a régi!” érzésével közelítenek a megújulás jelei felé.

Bár erről ritkán hallunk, Európa protestáns egyházai a megújulás és a misszió lehetőségeit régóta intenzíven keresik és kipróbálják. Ilyen kísérletezésben több

land Protestáns Egyház a költségvetés tíz százalékát, zsinati határozattal, innovációra költi.

Angliában több évtizedes múltja van az új formák és közösségek keresésének, és ennek teológiai elméleti feldolgozása is komoly szintet ért el. Nem véletlen, hogy az említett, nehezen fordítható elnevezés is innen született: *churches of mixed economy* (a vegyes gazdaság egyházai). Elsőre gazdasági kifejezésnek tűn-

Krisztus jelenlétére vágyva

Látogatás norvég testvéreinknél

Újabb mérföldkövéhez érkezett a Norvég Evangélikus Egyház Mørei Egyházkerülete és a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete közötti testvérkapcsolat. Ingeborg Synøve Midttømme püspök meghívására kilencfős magyar delegáció képviselte az egyházkerületet és a magyar evangélikusokat október 3-10. között a Mørei Egyházkerület őszi lelkeszkonferenciáján.

A találkozó legfőbb aktualitását a háborús menekültügyi helyzet adta, hiszen az Északi Egyházkerület ebben kifejezetten érintett, a norvég testvérek pedig kezdetől fogva kifejezték támogatásukat adományok küldésével.

A magyar küldöttség összeállításában meghatározó szempont volt a norvég testvérekhez való korábbi kapcsolódás (imahíd, zárandoklat), valamint az aktuális krízistémákban való képviselet (menekültügy, járvány, diakónia, toborzás). A delegációnak két egyházi vezető (Fabiny Tamás püspök és Fábri György egyházkerületi felügyelő) és hat lelkész (Buday Barnabás, Endreffy Géza, Gerlai Pál, Horváth-Hegyí Olivér, Petriné Chikán Katalin és Zsarnai Krisztián) volt a tagja. A háttérmunkálatokban e sorok írója mint teológiai referens segítette a küldöttséget.

A meghívás révén a magyar látogatók bepillantást nyertek a norvég egyházban aktuális szervezeti és teológiai kérdésekbe, megismerték a lelkészek és egyházi munkatársak munkáját, amely tulajdon-

képpen a konferencia átfogó témáját is adta: a lelkeszi szolgálat a mindennapokban. A magyar küldöttség tagjai ugyanígy bemutatták a gyülekezetben és az egyházban végzett munkájukat, és külön is szóltak az ukrán-oroszi háború menekültjeiért végzett munkáról.

Fábri György elméleti-teológiai felütése után Zsarnai Krisztián esperes számokkal és képekkel alátámasztott hiteles beszámolóját hallgatta meg a norvég közönség. A központi egyházi összefoglalóban e sorok írója a menekültek megsegítésére tett széles körű intézkedéseket mutatta be. Fabiny Tamás püspök fórumbeszélgetés keretében reflektált a krízishelyzetben tanúsított felelős fellépésre. A beszélgetés után a jelen lévő mintegy hetven norvég lelkész rögtönzött adománygyűjtéssel fejezte ki elismerését; ennek eredményeképpen több százezer forinttal támogatták gyülekezeteinknek a menekültekért végzett erőfeszítéseit.

A konferencia teológiai témájában Fabiny Tamás a keresztség szentségéről tartott plenáris előadáshoz szolt hozzá

értékes gondolatokkal, erőteljes lutheri szellemben.

Meggazdagító szakmai tapasztalatot jelentett a rácsodálkozás a norvég nép-egyház és a magyar kisebbségi egyház felépítéséből és működéséből adódó különbségekre, amelyekben a közös pont vitathatatlanul az, hogy – amint Horváth-Hegyí Olivér megfogalmazta – „mindkét egyház ugyanarra vágyik: Krisztus jelenlétére és mindarra, ami ebből következik”.

A látogatás egyház-diplomáciai szempontból is jelentős volt. A partnerkapcsolatban számos lehetőség rejlik, ezeket a lezáró-értékelő szakmai beszélgetésben nevesítették is: egy hónapos csereprogram kidolgozása a lelkészek számára; az egyházi munkát bemutató lelkeszkonferencia szervezése Magyarországon; szakmai eszmecsere a 2023. év témájában – konfirmáció és elköteleződés –; ifjúsági munkát segítő-építő közös projektek megvalósítása; nem lelkész munkatársak bevonása a partnerkapcsolati programokba; az oslói teológiai fakultással való kapcsolat újrafelvétele.

A látogatás-találkozás révén a norvég és a magyar lelkészek most már sajátjuknak érezhetik a felelősséget a kapcsolat gondozásáért, a gyümölcsei pedig természetesen eljuthatnak az egyes gyülekezetekig, az egyes emberig.

■ JASPER-MAKAY EMESE

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 20. (BIBLIA-) VASÁRNAP

2THESSZ 2,13-17

Életigenlő kereszténység

A foglyok anyala. Törékeny hölgy áll a börtönkapuban, vállán méretes hátitáská. Bebocsátásra vár, de nem a büntetését letölteni érkezett. Látogatóba jött, hogy bibliaórát tartson a fogvatartottaknak. Nem személyes holmik vannak nála, hanem vallásos könyvek és Bibliák. A kapuszolgalatosok összesúgnak: „Wrede Matild az, a kormányzó lánya...!” A 19. század végén botrányok számított, hogy egy bárókisasszony gonosztevőket keres fel: nemcsak a távolból üzen, hanem a közelükbe merészkedik!

Az egyik fogoly különösen makacs: mit sem ér neki a szó Istenről és a Bibliáról. Hogyan lehetne segíteni rajta? A deszkapriccs alatt ütött-kopott korsó, benne híg árpalé.

– Megszomjaztam! – így Matild. – Nem adna nekem egy korty innivalót?

„Italt – tőlem?” Elvörösödik a legény, pedig jól hallotta.

– Hajlandó velem megosztani? – kérdezi Matild, majd megragadja a tétován feléje nyújtott csuprot.

Az elítélt arca felderül, fagyos szíve átmelegszik: a fiatal nő iménti mozdulata a reményt és a jövőt hozta el számára. Rádöbent, hogy Isten már akkor megszánta, amikor a legkevésbé sem akart szájalmasnak tűnni, és átkozódva futott előle, talán meg is tagadta őt. Olykor egyetlen mozdulat elegendő ahhoz, hogy az ember igent tudjon mondani a sorsára! József Attila írja a bezártságáról:

Fülett a csend – egyet ütött.

Fölkereshetnéd ifjúságod;

nyirkos cementfalak között

képzeltelhez egy kis szabadságot –

gondoltam. S hát amint fölállok,

a csillagok, a Göncölök

úgy fénylenek fönt, mint a rácsok

a hallgatag cella fölött.

(Eszmélet)

Wrede Matild embere bizonyos lett abban, hogy a rácsok mögött is vele van az Isten.

Isten oltalmában. Minden kételkedés ellenére nem volt kérdés egykor, hogy van-e Isten, és valóban élt-e Jézus. Az élet lényege mégis sokak számára talány maradt. Mára megszaporodtak a válaszaink, mégsem tudjuk pontosan, mi az élet értelme. Mi a biztos a bizonytalanságban? A repülőgépeket és az óceánjáró hajókat beépített stabilizáló védi, hogy ne váljanak a légörvények, a hullámhegyek játékszerévé. Hol a stabilizáló a mi életünkben, amely működni kezd a bajban?

Viktor E. Frankl bécsi orvos ezen tépelődött, miután mindenétől megfosztották: elragadták tőle családtagjait, értékeit, tudományos kéziratait, a ruháit is. Mi tartotta benne a lelket? Visszaemlékezéseinek ezt a címet adta: *Mégis mondj igent az életre!* Azt vallotta, hogy a mélységben valaki elveszítheti a hasznosságát, de az emberi méltóságát megtarthatja. A túlélést segítő módszerének – a célra és az értelemre utaló görög *logosz* szó alapján – a *logoterápia* nevet adta.

”

Amíg az embert az autója, a háza, a vagyona után süvegelik meg a szomszédai, addig hajtani kell, kaparni kell – írja egy kortárs szociológus. Vinni valamire miért nem a személyiség gyarapodását jelenti? Ha szűkösebbek is a körülményeim, öreg az autóm, betegségek leselkednek rám, van távlata az életemnek. Isten oltalmában tudom magam.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: EVGENI TCHERKASSKI / UNSPLASH.COM

Igen, Atyám! A kereszténység számára sohasem a statisztikai adatok jelentették a jövőt. Könyvtárnyi kötetnél gyakran többet számított egy-egy régi Biblia, millió veretes mondatnál többet ért egyetlen mosoly vagy ölelés. A hagyományok elfogadása nem behódolás a múltnak, hanem a jövőnek tett szolgálat. „Igen, Atyám...” – ujjongott Jézus a Szentlélek által (Lk 10,21), de így sóhajtott a Gecsemáné-kertben is: „...ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te.” (Mk 14,36)

Jézus nem rideg börtönőrnek mutatta be Isten, hanem a juhait nyitott ajtóval váró pásztornak. Olyan úrnak, aki nem vallatni akarja a szolgálait, hanem vigasztalni. Jó reménység forrása lehet mindenkinek, hogy még a dacosan tagadókra is igent mond az Isten: nem tudtok olyan aljasak lenni, hogy ne szeretnélek benneteket! Isten mozdulata az emberért Jézus Krisztus. Ha ő bejut homályos, cellaszerű életünkbe, természetessé válik az imádság:

„Igen, Atyám, mert így kedves előttem, / Öröm vagy bánat ér, akármilyen gyász, / Kezed megáld mosolyt, borít vagy könnyet, / S a lelkem békén, csendben rád vigyáz.” (EÉ 356) Ámen.

■ BÁCSKAI KÁROLY

BEMUTATKOZIK A PESTSZENTLŐRINCI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Hajdani puszta helyén élő kövek

A 13. században Pest városától délre létrejött alföldi falvak sorában találjuk Szentlőrincet is. A történelem viharai nyomán ritkán lakott pusztává vált településen a 19. század második felében hozott fellendülést a főváros környéki iparosodás. (Pestszentlőrincet – akkor már mint megyei jogú várost – 1950-ben Budapesthez csatolták.) Az itt élő evangélikusokról is az 1890-es években hallunk először, amikor Kispesztel összefogva önálló gyülekezet szervezését kezdték meg. 1922-ben önálló fiókegyházat hoztak létre, majd 1929-ben anyaegyházzá szerveződtek. Első lelkészük, Sokoray Károly 1966-ig vezette a gyülekezetet; szervező- és pásztoroló munkája nyomán élet-erős közösség jött létre, amely 1932-ben – a gazdasági világválság közepette! – építette fel máig használt templomát.

A görög kereszt alaprajzú, kiemelkedően jó akusztikájú templomról az építő lelkész ezt írta: „A templom alaprajzi elrendezése centrális. Az alaprajz formája kereszt, középhajója négyzet, melyet csúcsíves boltívek kötnek össze az apszissal és mellékhajókkal... A templom hajói felnyúlnak a tetőtérbe, mely elren-

dezés által monumentális belső térkép-zés volt elérhető...”

A templom orgonája a pécsi Angster cég kétmanuális hangszere, és rendszeres használatban áll egy ugyancsak kétmanuális, elektromos Johannus-orgona. A Jézust jó pásztorként ábrázoló oltárképet Rakssányi Dezső főiskolai tanár festette 1948-ban; a legutóbbi időkben a szenvedő Jézus passióját ábrázoló, faragott oltárszárnyak – a lengyel Ryszard Zajac alkotásai – kerültek rá. A templom egyszerre kétszázötven-

háromszáz embert tud befogadni, számos gyülekezeti és iskolai alkalomnak ad otthont. Az 1990-es években az egyházközség önálló parókiával, gyülekezeti teremmel és vendégházzal gyarapodott.

A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működő Sztelhó Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium közösségével szoros együttműködésben él a pestszentlőrinci gyülekezet. Az intézményben a kisgyermekkor-tól az érettségi vizsgáig zajlik az oktatás-nevelés; kilencszáznál több diák tanul itt – nagy számban evangélikus hittant is –, az iskolai áhítatokat és ünnepségeket is szívesen fogadjuk templomunkban.

Istentiszteleteinkre a Tolna megyében elnéptelenedett gyülekezetek egyikéből, Üvegutáról érkezett, 1791-ben öntött, ötven kilogrammos harang hívja a gyülekezetet 2013 óta.

Az egyházközségben – mely az „élő kövek gyülekezete” nevet is használja – jelenleg két lelkész szolgál: dr. Korányi András parókus és Szidoly Roland beosztott lelkész; a kántori szolgálatot Sziluka Lydia énekművész végzi.

■ K. A.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 30-án, Szentháromság ünnepe utáni 20. (biblia-) vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a pestszentlőrinci evangélikus templomból. Igét hirdet dr. Korányi András lelkész.

BEMUTATKOZIK A CSÖMÖRI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Ahol Mikszáth is volt felügyelő

A Budapest közvetlen közelében, a fővárostól északkeletre elhelyezkedő nagyközség, a tízezer lakosú Csömör már az 1130-as években lakott település volt Chemer néven. A török időkben elnéptelenedett, 1720-tól azonban ismét negyvenkét háztartásról tud a krónika; minden háztartás lutheránusokból állt. A mai Csömör a 18. század elején alakult, részben Rákosszentmihály község megmaradt lakosából, részben pedig a felső vármegyéből (Bajmóc környékéről) lehívott, letelepített, tót ajkú evangélikus telepesekből. Első templomuk 1721-ben épült.

Az 1740-es pestisjárvány elpusztította a falu lakosságát, a gyülekezetet, meghalt a lelkész, a tanító, mindössze tizenegy család maradt életben. Az így árvaságra jutott gyülekezettől a magyar királyi kincstár elvette a templomot, és ezzel megszűnt önálló egyházközség lenni. Ez az állapot közel ötven évig tartott, míg 1787-ben Csömör Cinkota leányegyháza lett. Ekkor kaptak az evangélikusok Grassalkovich hercegtől telket iskola és imaház építésére.

A következő hetven évről ismét nincs hiteles feljegyzésünk. 1872-től indult

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

November 6-án, az egyházi esztendő utolsó előtti vasárnapját megelőző (ítélet-) vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a csömöri evangélikus templomból. Igét hirdet Kende-Kirchknopf Péter lelkész.

szép virágzásnak a gyülekezet. Közös akarattal és igen nagy áldozattal valóra vált a régi álom: az evangélikusok új templomot építettek az elvett régi, azóta már katolikusá lett templom helyett. Az alapkövet 1873. május 4-én tették le; a ma is álló templomépület hossza huszonhat méter, szélessége tíz, magassága kilenc méter.

Leányegyházként a gyülekezet 1889-ben három harangot vásárolt, 1903-ban két tantermes evangélikus iskolát épített, 1911-ben pedig ingatlant vásárolt

lelkészlakás számára, majd ezt bővítette. Az 1914. évi egyházmegyei közgyűlés mondta ki a régen várt döntést: több mint százhetven év után a csömöri evangélikus gyülekezet újra anyaegyházközség lett. 1915-ben önállósult.

Az önállósulásult egyházközség Jeszenszky Gyula csővári lelkészt hívta meg első pásztorául, gyülekezeti felügyelője pedig Mikszáth Kálmán, a nagynevű író fia volt. 1933-tól 1945-ig Galáth György, 1945–1948 között Endreffy Zoltán, 1948 decemberétől 1970 áprilisáig Solymár János, majd fia, Solymár Péter szolgált lelkészként. 2007-ben iktatták hivatalába Johann Gyulát, majd 2020-ban a jelenlegi lelkészt, Kende-Kirchknopf Pétert.

A gyülekezeti közösség modern, haladó gondolkodására vall, hogy először 1968-ban női presbitert választott Gubek Mária személyében, aki 1979-ben a gyülekezet felügyelője lett; tudomásunk szerint ő volt az országban az első női evangélikus felügyelő.

A mai csömöri gyülekezet közel ezerkétszáz főt számlál.

■ K.-K. P.

Finisszázs a Deák téren

Az Evangélikus Országos Múzeum *Vallásos giccs – az érték alulnézetből* című időszaki kiállítása október 30-ig látogatható. A tárlat finisszázsát október 25-én, kedden 17 órától tartják Róka Enikő és Prékopa Ágnes művészettörténészek tárlatvezetésével. Cím: Budapest V. ker., Deák Ferenc tér 4. *EvÉlet-infó*

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

EVANGÉLIKUS Élet **A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja**

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI ZSUSZA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUSZA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodaszuzsualtherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk, aki ma is szólsz hozzánk igéden keresztül, kérünk, hallgass meg minket, amikor egy szívvel könyörgünk hozzád.

Köszönjük, Urunk, hogy igéd ma is hangozhatott, táplált bennünket, életet adott, útmutatásul szolgált, rávilágított mulasztásainkra. Szentlelkedet kérjük, hogy úgy tudjuk megérteni szavaidat, ahogyan te ma mondd nekünk. Ne enged, hogy emberi gondolataink eltérítsék az ige tiszta és világos, életre vezető üzenetét. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Köszönjük a gyülekezetünket, amely otthont ad igéd hallgatásának. Otthont ad nekünk is: keresőknek, megtalálónak, kételkedőknek és bizonyossággal jelen levőknek. Könyörgünk azért, hogy a mi lelki otthonunk más számára is a veled való találkozás helyévé válhasson. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Köszönjük, hogy otthonunk van e templom falain kívül is a városunkban, községünkben. Kérünk téged, Urunk, adj bölcsességet vezetőinknek, hogy a rájuk bízott tisztséget mindenkor a tőled kapott bölcsességgel tudják betölteni. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Köszönjük, Urunk, hogy az általad teremtett világban élhetünk. Hiszünk abban, hogy minden, amit teremtettél, eredendően jó. Megvalljuk előtted, Urunk, hogy mi sokszor nem tudunk vigyázni arra, amit nekünk adtál, arra, amit ránk bízta. Add, hogy felismerjük, mi a felelősségünk a teremtett világban. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Köszönjük, hogy minden céltévesztésünk, vétünk és bűnünk ellenére megtartasz bennünket, fenntartod a világot. Köszönjük, hogy irántunk való szereteted soha el nem fog, és soha meg nem változik. Tarts bennünket a te közeledben, a te kegyelmedben mindig! Ámen.

A REFORMÁCIÓ ÜNNEPE – ÉZS 33,20–22(24)

Ünnepelni akarsz? Készülj a reformációra!

Gyertek, ünnepeljünk! Egy héttel a reformáció ünnepe előtt, amikor kézhez kapjuk az *Evangélikus Élet* magazin e számát, mindenkit arra biztatok, hogy ne elégedjünk meg ennek az igemagyarázatnak az elolvasásával. A reformáció napján, dacára annak, hogy hétköznapra esik, vegyük a fáradságot, és keressük fel gyülekezetünket. Ünnepeljük Isten életünket megújító ígését!

Ünnepelni a háború árnyékában?

Kr. e. 701-ben Jeruzsálemben nem volt sem ok, sem lehetőség az ünnepelésre, mert Szanhérib asszír uralkodó ostrom alá vette a várost. Ézsaiás próféta határozott fellépéssel az Úr iránti bizalomra ösztönözte a királyt és a népet. A próféta igehirdetés bűnbánatot és reményt ébresztett. Isteni jelként a hódító váratlanul elvonult Jeruzsálem alól. Az élet átmenetileg visszatért a normális kerékvágásba, újra meg lehetett tartani az ünnepeket. Ézsaiás biztatóan mondja: „Nézd a Siont, ünnepeink városát!”

Az ünnep igazi akadályá mégsem a külső hatalom fenyegető veszélye volt, hanem az Úr jogos ítélete a választott nép bűnei miatt. Ez az ítélet akkor hárult el, amikor Izráel, megalázva magát, elismerte Istent mindenek felett való Urának. Az őszinte bűnbánatra Isten válasza az, hogy „az ott lakó nép bűnbocsánatot nyer”.

A történelem ismétli önmagát. Ha valaki párhuzamot lát az ókori Izráel és a jelenlegi nagyhatalmi törekvések közt őrlődő kis országok, mint hazánk, helyzetét illetően, nem jár messze a valóságtól. Okkal érezzük úgy, hogy a járványok, természeti katasztrófák, háborúk árnyékában nem lehet gondtalanul élni és ünnepelni az egyházban sem.

Az ünneptelenség oka nem a körülményekben van. Ünnepeink mégsem a külső körülmények miatt indultak sorvadásnak. Szomorúan tapasztaljuk, hogy sorra épülő, megújuló templomainkban kevesen ünneplik a vasárnapot igehallgatással. A reformáció – többnyire hétköznapra eső – ünnepe különösen is elhanyagolt mostohagyermek evangélikus ünnepeink sorában. A szentháromsági időszakot az egyházi év „ünneptelen fél évének” tarjuk. Sokan valójában már az ünnepes fél év jeles napjait sem istentiszteleten ünneplik, hanem „wellness- és plázatemplomokban”.

Így volt ez a 16. században is. Az Úr napját vásárnappá tette a középkori egyház. A kegyes céllal meghirdetett zarándoklatok vallási turizmussá torzultak. Az egyházi ünnepeken jól kerestek a lacikonyhák és egyéb

árusok, de a legnagyobb üzletelő maga a hivatalos egyház volt – kiárúsította a bűnbocsánatot. Kívülről az iszlám invázió fenyegette Európa keresztény országait, miközben belül a fényűzően élő világi és egyházi hatalmasságok ádáz harcot folytattak egymással. A sorsával elégedetlen jobbságot nem elégítette ki a pénzen vett bűnbocsánat által megszereshető üdvösség ígérete, ezért (is) Európa-szerte parasztlázadások törtek ki.

Ebben a vészterhes korban egy Ágoston-rendi szerzetes, a saját lelkiismeretének vádjá elől menekülve, pokoli félelmek között keresi a kegyelmes Istent. Egy váratlanul felragyogó igeversben – „Az igaz ember hite által él” – Isten bűnbocsátó kegyelme megtalálja Luthert, aki ezután úgy énekl meg szabadulásának történetét, hogy ünnepelésre

hívja Krisztus megfáradt népét. A szabadult lélek személyes bizonyosságtétele reményt ad „az egyház babiloni fogságában” sínylődd lelkak millióinak.

„Jer, örvendjünk, keresztények!” Luther közel félszáz éneket írt; közülük elsőként énekeskönyvünk 318. számú énekével üzen az utókornak. Ez a mindenkori reformáció alaphangja: van ok az ünneplésre! Az ok nem más, mint Jézus, a Szabadító. „Akinek Krisztusa van, mindene van” – mondta Luther, aki ezzel az igazi öröm forrását mutatta meg.

Szeretnél újra felszabadultan ünnepelni? Készülj a reformációra, és Krisztusban meglátnod bűneid bocsánatát, örömid kiapadhatatlan forrását.

■ GYŐRI GÁBOR

Imádkozzunk! *Urunk, te jól látod egyházad nyomorúságát – láttasd meg velünk elesettségünk okát: bűneinket! Urunk, egyedül te szabadíthatsz meg minket bűneink nyomasztó terhétől – láttasd meg velünk örömünk forrását: Krisztust! Újíts meg hitünket! Újítsd meg egyházadat! Ámen.*

IFJ. LUCAS CRANACH: A MEGVÁLÁS ALLEGÓRIÁJA (1557)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 30.) Akkor ezt mondta [Jézus] nekik [tanítványainak]: *Miért féltetek ennyire? Még mindig nincs hitetek?* Mk 4,40 (Zsolt 84,12a; Mk 10,2–9[10–12]13–16; 2Kor 3,3–6[7–9]; Zsolt 119,161–176) Isten szólt, és létrehívta a világot. Jézus szólt, és elnémult a vihar. A világ néhány pontján éppen most is börtönben vannak olyanok, akik Isten szavát mindennél fontosabbnak és értékesebbnek tartották életükben. A Biblia vasárnapján hozzánk is szól az Úr. Szeretné, ha felismerénk: ő a „nap és pajzs”: életünk igazi erőforrása és egyetlen mentősvára. Az élet viharaiiban, a korszellem áradatában sincs mitől félnünk, ha fontos még számunkra, hogy ő ma is szól.

Hétfő (október 31.) *A szeretet ne legyen képmutató. Iszonyodjatok a gonosztól, ragaszkodjatok a jóhoz!* Róm 12,9 (Jer 22,3; Mt 5,1–10[11–12]; Róm 3,21–28; Jel 16,1–9) Egészen meglepő, hogy manapság mennyire kevés elég ahhoz, hogy az ember kitűnjön egy hétköznapi közegből. Az unott, rosszkedvű, egymásra irigykedő, önző érdekek mentén számítógató társadalomban elég egy csöppnyi őszinte odafigyelés, tisztelet, szolgálatkészség, hogy feltűnővé váljon. Ráadásul értékrelativizmustól szenvedő korunkban már az is botrány, ha valaki ki meri mondani valamiről, hogy jó, vagy az ellenkezőjéről, hogy gonosz. Pedig a reformációhoz szükséges ez a felismerés és az elhatárolódás a gonosztól. A megismert jóhoz való ragaszkodásból pedig kibontakozhat a tiszta, őszinte, képmutatás nélküli szeretet.

Kedd (november 1.) *Áldott az Úr, Izráel Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét.* Lk 1,68 (Zak 2,14; Róm 13,1–7; Jel 16,10–16) Zakariás neve azt jelenti: az Úr emlékezik. A mai igék két – a nevével és életével is prófétáló – Zakariástól származnak, akiket majd fél évezred választ el egymástól. Az egyik a fogságból hazatérő népet buzdította, hogy az újrakezdés küzdelmeiben nincsenek magukra hagyva. A másik – Isten négy száz évnyi hallgatása után – a saját életében is elementáris erővel élte át, hogy a hosszú hallgatás nem jelenti Isten felejtését. Nekünk is lehetnek hasonló küzdelmeink, de emlékezzünk a Zakariások üzenetére: Isten emlékezik, Isten meglátogatott, megváltott, és velünk szeretne és velünk fog lakni!

Szerda (november 2.) *Most ugyan még nem látjuk, hogy minden az uralma alatt áll.* Zsid 2,8 (Jób 3,20–21; Ef 5,25–32; Jel 16,17–21) Jézus nagyobb! Ha fellapozzuk a *Zsidókhoz írt levelet*, szinte minden lapján találkozhatunk ezzel a gondolattal. Nagyobb az *Ószövetség* legnagyobb hőseinél és isteni küldötteinél, földi szokásoknál és a menny angyalainál. Nagyobb és erősebb a halálnál is, és ezt épp azzal bizonyította, hogy kis

időre mindennél kisebbé lett, és mindennek alávetette magát, még a halálnak is. Lehet, hogy most még nem érzékeljük a valós erőviszonyokat. A közelebb lévő tűnik nagyobbak. Egy előttünk álló sírhalom eltakarhatja az üres sírt. Mai emlékezéseink közben mégis ez adhat vigasztalást és reménységet: Jézus nagyobb! És ez a végleges.

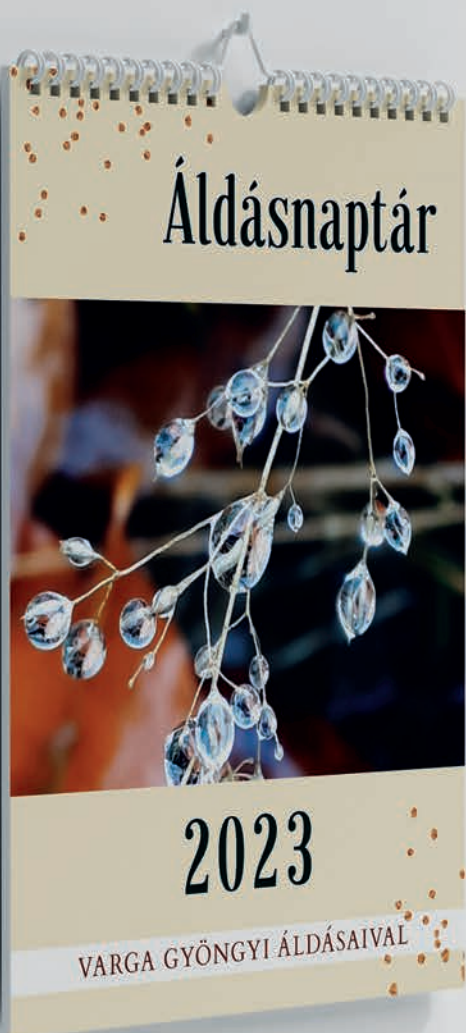
Csütörtök (november 3.) *Mert megbánhatatlanok az Isten ajándékai és az ő elhívása.* Róm 11,29 (Ez 28,25; 1Kor 14,26–33; Jel 17,1–6) A számítógépes szerkesztőprogramok egyik legfontosabb gombja a „visszavonás”. A felhasználók olyan gyakran kattintanak erre, hogy általában kiemelt, mindig látható, elérhető helyen van a monitoron. Lehet, hogy eleve nem volt jó az ötlet, de az is gyakran megesik, hogy véletlenül ront el valamit az ember úgy a programban, hogy azt minél előbb vissza kell vonni. Isten üdvtervébe sem tervezett, sem véletlen hibák nem csúsznak. Isten szándékai, ajándékai és elhívása nemcsak a zsidó nép számára visszavonhatatlanok, de a mi életünkre nézve is. Nem kusza véletlenek vagy a sors szeszélye, hanem Isten nagyszerű, felfedezésre váró terve mentén élhetjük az életünket.

Péntek (november 4.) *Igéd vidámságot szerzett nekem és szívbeli örömet, hiszen rólad neveztek el engem, Uram, Seregek Istene.* Jer 15,16 (Jn 15,10; Jn 18,28–32; Jel 17,7–14) Mi a boldogság titka? Mi az öröm igazi forrása? Hogy sokan keresik, az bizonyos. Mégis valószínűleg kevesen kutatnak például a boldogmondások között. Még kevesebben éppen Jeremiás könyvében. Különleges, hogy a próféta Isten előtti panaszának közepén mégis megcsillan valami ebből az igazi örömből. Valahogy úgy, ahogy Jézus mondta: „*Boldogok, akik sírnak...*” (Mt 5,4)

Szombat (november 5.) [Uram,] *a te kezdedben van az erő és a hatalom, és senki sem állhat meg veled szemben.* 2Kor 20,6c (Róm 8,38–39; Péld 3,1–8; Jel 17,15–18) Ezek az Istent dicsőítő szavak egy szorult helyzetben elmondott imádságból valók. A következő napon Isten népe csatába indult, de nem a megszokott módon. Az énekesek mentek a sereg élén, és Istent magasztaló dicséretet zengtek. Ez olyan erővel bírt, hogy teljesen összezavarta az ellenség sorait. Az Úr úgy győzött, hogy népének nem kellett vért ontania. Ma nem test és vér, hanem erők és hatalmasságok ellen küzdünk. De nem egyszerűen a mi háborúnk ez – Krisztusé a küzdelem. Mi pedig dicsőíthetjük őt csata előtt, alatt és után egyaránt, mert győzött!

Éld áldásként minden napod!

Falinaptár 2023 Varga Gyöngyi áldásaival

Inspiráció a mindennapokra:

- havi áldásmondások
- meditatív fotók
- jelölhető napok
- praktikus, spirálos kivitel
- ajándékba vagy a család örömére

MEGRENDELHETŐ

a (+36) 1/317-5478-as telefonszámon
vagy a kiado@lutheran.hu e-mail-címen,
megvásárolható webáruházunkban
(lutherkiado.hu).

Személyesen október végétől
keresse könyvesboltunkban
(Budapest VIII. ker., Üllői út 24.).

lutherkiado.hu

EVANGÉLIKUSOK VAGYUNK

és te?

NEM KÉRDÉS, MOST MÉGIS AZ!

Segítség bennünket azzal, hogy evangélikusnak vallod magad: neked egy válasz, nekünk a legfontosabb támogatás a 2022-es népszámláláson.

Emlékeztess a vallásra vonatkozó kérdés és a válaszadás fontosságára családod tagjait, barátaidat, ismerőseidet is!
Legyünk minél többen láthatóan evangélikusok!

